

slovenski čebelar

LETNIK LXXIX

1977

ŠT.

11

VSEBINA

Prof. Josip Verbič: Zboljšujmo naše čebele (Sl. čebelar 1938)	361	IZKUSNJE IN PREIZKUSNJE NASIH ČEBELARJEV	
Dr. Jože Benigar: Nekaj navodil čebelarjem	364	Anton Kuk: Kako sem si olajšal prenos panjev z lastnim izumom	391
Inž. Miljeva Kač: Pesticidi in čebele	366	S KNJIŽNE POLICE	
Lojze Kastelic: Kako nadomestiti ajdovo pašo	368	Martin Mencej: Propolis — zdravilo jutrišnjega dne	393
Matiya Božič: Resna beseda ob dvajseti uri	371	Inž. Ludvik Klun: »Pčelarstvo«	394
Inž. Jože Babnik: Čebelarjeva opravila v novembru	374	Julij Mayer: S knjižne police	394
Posvetovanje in razstava čebelarске opreme	375	IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA	
Ivan Krajnc: Zavarovanje čebel	376	S seje izvršnega odbora ZČDS	395
Dipl. inž. Vera Vukmirovič: Sodobna tehnologija shranjevanja in konzerviranja čebeljih pridelkov	381	OSMR TNICE	
Julij Mayer: Sodobni problemi čebelarstva (nadaljevanje)	384	BILTEN MEDEX — d. e. delo na domu in kooperacija	
Čebelji kruhek naravni proizvod velike prihodnosti	386	V laboratoriju Medexa	377
Nov praktični čebelarški pripomoček	388	Dipl. oec. Aleš Mižigoj: So sejemske prireditve doma in v tujini koristne?	378
Tilka Jamnik: Zdravilni izdelki iz propolisa	387	Prof. dr. Nežka Snoj: Bodimo previdni!	378
Povezava čebelarjev je nujna tudi v Franciji	389	Zdravstveno varstvo čebeljih družin, Rizični sklad	380

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 150,00 din, ga prejmejo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II.

Izdajateljski svet: Dušan Švara, predsednik; člani: Ludvik Klun, Franc Magajna, Martin Mencej, Janez Mihelič, Fani Osojnik, A. Marija Sedej, Joško Slander in Janez Terlep.

Uredniški odbor: inž. Jože Babnik, inž. Ludvik Klun, inž. Anton Kranjc, Martin Mencej, Anton Rems, prof. Edi Senegačnik, dr. Nežka Snoj.

Glavni urednik: Janez prof. Mihelič, odgovorni urednik: inž. Ludvik Klun.

Odgovorni urednik Biltena — Medex — exp.-imp. Franc Štrumbelj.

Letna naročnina za nečlane 160,00 za tujino 200,00 za člane čebelarških organizacij drugih republik 100,00 dinarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje naročnino v obrokih se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636. Telefon: 20-208.

Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943.

Zunanja stran ovitka delo Vilja Kožarja.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiskala Tiskarna Ljubljana v 6400 izvodih.

Rokopisov ne vračamo.

*****
 *
 * **V počastitev osemdesetletnice ZČDS in Slovenskega** *
 * **čebelarja objavljamo članek prof. Verbiča, ki je bil** *
 * **objavljen pred štiridesetimi leti.** *
 *
 *****

Uredniški odbor

ZBOLJŠUJMO NAŠE ČEBELE

PROF. JOSIP VERBIČ (Sl. čebelar 1938)

Čebele si zboljšujemo, ako jemljemo za pleme vedno le najboljše živali obeh spolov. Poleg tega moramo pri današnjem načinu čebelarjenja smatrati vzrejo matic kot zelo važno in kot posebno čebelarsko opravilo. Ta načela so razširjena in pripoznana po vsem čebelarskem svetu.

Za novo leto me je obiskal čebelar,

mlad kmetovalec, in začela sva razgovor o slabih čebelarskih letinah. Pa nadomoma mi je zastavil več vprašanj, ki se tičejo zahteve, omenjene v naslovu. Ker se mogoče še tudi komu drugemu porajajo taka vprašanja, a nima prilike, da bi jih spravljal pred pojasnjevalca, zato mislim, da je primerno, da jih objavim z odgovori vred.

Prvo vprašanje je bilo: »Zakaj ste pričeli z nepotrebnimi novotarijami o vzreji matic in o zboljšanju čebelnih rodov?«

Vprašanje mi je neprijetno zazvenelo in odgovoril sem:

»Motite se prijatelj in prehitro sodite!

Čebelarški referent pri banski upravi, Jože Okorn je že pred 15 leti prirejal tečaje za vzrejo matic in za zboljšanje čebelnega plemena. Nekateri naši čebelarji so se pa še prej zavzemali za to stvar in pisali o njej: Le poglejva nekoliko starejše letnike »Slovenskega čebelarja«!

Leta 1913. je na 69. strani pisal kmetijski strokovnjak Fr. Štupar naslednje: »Če nočemo, da nam čebelarstvo propade in če nočemo izgubiti tako cenjene kranjske čebele, se moramo zdriniti in znova posvetiti nekoliko skrbi tudi naši izborni čebeli: koliko bi kak drug narod rad žrtvoval, če bi bil na našem mestu! Zganimo se tudi mi in dosegli bomo, da bodo naše čebele še bolj iskali vnanji čebelarji.

Pri pospeševanju čebelarstva se moramo v splošnem v prvi vrsti brigati za to, da se zopet splošno razširi naša čista čebelna pasma in končno moramo na vsak način skrbeti, da se že po naravi dobra kranjska čebela s pametno vzrejo v smislu sedanjih znanstvenih pridobitev zboljša, da bo nadkriljevala vse druge pasme.«

Istega leta pa je na 71. strani objavil sedanji urednik Slovenskega čebelarja, A. Bukovec članek, ki je vreden, da bi ga v celoti zopet ponatisnili. Preberiva pa sedaj le dva odstavka, ki se glasita: »Vsi oni, ki vam je slovensko čebelarstvo pri srcu, poučite kmečkega čebelarja o madežu, ki se je pojavil na kranjski pasmi, pokažite mu, kakšna je križanka in pojasnite mu, zakaj je v sramoto naši čisti pasmi. Silite ga na to, da v svojem čebelnjaku ne bo trpel križank in da bo zazimoval le matice, ki so čiste krvi. Kadar iztrebimo tujko,

pojdemo lahko korak naprej s tem, da bomo začeli izbirati iz čistih sivk najzlahtnejše, najrodovitnejše plemenjake oziroma matica. Takrat bo naša čebela pokazala, kaj zmore in čudil se boš ti, slovenski čebelar, kakšen biser si imel v rokah, pa ga nisi znal ceniti in čuvati.«

Poglejva še, kaj piše A. T. v letniku 1914, stran 66: »Gledati moramo, da naša domača pasma ostane čvrsta. To se zgodi z modrim izbiranjem onih matic v plemenske namene, ki izhajajo iz najbolj močnih in bogatih družin. In najbrž bo treba kmalu kaj ukreniti, da se bo tudi oplemenjevanje matic tako vršilo, kakor so uvedli v Švici, kjer se prašenje matic vrši v prašilnicah (= na plemenilnih postajah). Tu se vzrejajo trotje iz najboljših panjev, in le potem se morejo najboljše lastnosti zaroda zagotoviti, če sta matica in trot najboljše plemenske vrednosti.«

Veliko podrobneje piše in daje navodila o zboljšanju čebel M. Zupan leta 1920. na 74. in 75. strani.

Podobnih člankov je v društvenem glasilu še mnogo, pa nimava časa, da bi vse poiskala in prebrala. Vsekakor pa vas moram seznaniti z najvažnejšimi odstavki dopisa, ki ga je objavil v »Slovenskem čebelarju« N. F. leta 1921. Na strani 181. imamo naslednja navodila:

»V zadnjih letih pri nas moderno čebelarstvo močno napreduje. Ta pojav moramo z veseljem pozdraviti, nikakor pa se ne smemo zadovoljiti samo s tem, da se razširjajo moderni panji, temveč moramo v prvi vrsti obračati vso pozornost tudi izboljšanju naše pasme.

Pogoji za izboljšanje so:

1. da gojimo čisto pleme,
2. da odbiramo le najboljše panje za pleme,
3. da natančno zabeležujemo rod, starost in rodovitnost matic, donos medu, razvoj itd. pri vsakem posameznem panju,
4. da pravilno vzgajamo matice,

5. da začnemo prirejati plemenilne postaje za prašenje matic.

Vsi se zavedamo, da ako ne gojimo čistega plemena, ne moremo govoriti o izboljšanju naše čebele. Toda naša skrb bodi, da odstranimo vse križanke. Za plemo pustimo samo tiste panje s čisto kranjsko čebelo, ki so nas med letom zadovoljili glede množine pridelka in tudi z razvojem.

Nikakor pa ne zadostuje, da si vzredimo **lepe matice** iz dobrih plemenjakov, ampak moramo skrbeti tudi za to, da se **bodo oprasile le z dobrimi troti**. To pa je mogoče le, ako dosledno pospešujemo trotjo zalego le v plemenjakih z dobrimi lastnostmi in v manj vrednih družinah jo pa po možnosti omejujemo. Še lepše uspehe bomo dosegli, ko bomo imeli **plemenilne postaje za prašenje matic** in to v krajih, kjer z gotovostjo lahko računamo, da se bodo matice oplemenile z izbranimi troti. Slovenci takih postaj še nimamo, je pa zadnji čas, da jih začnemo ustanavljati.

Tako so pisali pred 18 leti. Mislim, da so vas ti članki dovolj prepričali, da nisem jaz in ne društvo šele sedaj pričelo pisati o izboljšanju čebel in da tako delovanje ni novo in nepotrebno. Če bi vam pa še navedel, kaj čebelarji drugih narodnosti v tem pogledu delajo, bi bili gotovo iznenadeni, da smo ravno mi tako »zaspani«.

Pa mož se ni dal omehčati in je zastavil še tole vprašanje:

»Pa zakaj se naši čebelarji niso odzvali tem nasvetom?« Zadevo sem mu razložil takole: »Mnogi čebelarji so začeli odbirati matice za plemo in to še sedaj delajo. Za plemensko odbero troto pa niso imeli doslej posebnega zanimanja. Ustanavljanje plemenilnih postaj, kjer pridejo izbrani trotje do veljave, je za posameznika težavno. Poleg tega je bilo do nedavnega časa že samo čebelarjenje po sedanjem načinu nekaj popolnoma tujega. Treba se je bilo priučiti opremljevanja panjev, žičenja sat-

nic, prestavljanja zalege, odkrivanja satov itd. Nismo mogli in smeli zahtevati preveč novosti istočasno. Sedaj je to lažje, ko si vsakdo, ki se zanima za čebele, more ogledati njihovo sodobno opravljanje v vsaki vasi, in ko lahko vsakdo takorekoč prinese nekaj znanja o modernem oskrbovanju čebel že na svet. Sedaj pa je že čas, da naredimo še korak naprej in se poprimemo še poslov.

K temu nas sili tudi dolga vrsta slabih letin. V dobrih časih se malo brigamo, ako se nekaj panjev ne izkaže. Slabičem radi prizanašamo, ker nam dajo čebele v celoti vendar lep dohodek. Ob slabih letinah so nam pa one čebelje družine, ki ne naberejo niti lastne zimske zaloge, v veliko breme. Takrat spoznavamo vrednost dobrih družin in kar sama se nam poraja želja po izboljšanju in izenačenju naših malih delavk.

Pa je bilo izgovorjeno še naslednje vprašanje:

»Slišal sem, da naši pradedje, ki so čebelarili v kranjičih, niso odbirali čebel za plemo in niso poznali umne vzreje matic, pa so vendar uspešno čebelarili.«

»Niste dobro poučeni, prijatelj,« sem mu odgovoril. »Tudi naši davni predniki so že dobro poznali plemensko odbero. Splošno je znano, da so čebele v jeseni žveplali. Pa ne vseh od kraja! Med tistimi družinami, ki so bile obsojene na smrt, so bile vse tiste, ki se niso obnesle, torej vse, ki niso imele matic, ki bi rodile zadostno število pridnih in zdravih čebel. Vse take čebelne družine z omenjenimi slabimi maticami so naši predniki vsako leto podrli in s tem izločili iz reje, da niso v prihodnjem letu vplivale na ostali čebelji zarod. Matic res niso posebej vzrejali, ker so čebelarili na roje in so razpolagali vedno z zadostnim številom mladih matic.

Dandanes, ko čebelarimo na med, preprečujemo rojenje in nihče ne žvepla čebel. Zato je tudi več ali manj panjev s slabimi, manjvrednimi ali starimi

maticami, ki nikdar ne store tega, kar store dobre in mlade. Čebelar, ki hoče pridelati kolikor največ mogoče medu, se mora oprijeti vzreje matic kot posebne veje čebelarstva.»

Čebelar je imel še en pomislek, na katerega sem moral odgovoriti. Dejal je:

»Mi kmečki čebelarji imamo premalo časa, da bi se ukvarjali s takimi posli!«

»Delo ni tako zamudno, kakor se zdi človeku, ki mu je to opravilo tuje. Če si spreten in imaš nekaj vaje, ti bo šlo hitro od rok. Natančno opazovanje, ocenjevanje in zapisovanje čebeljih svojstev, ki igra pri našem stremljenju veliko vloge, izvršimo mimogrede pri drugih čebelarskih opravilih. Vzreja matic je lahko zelo preprosta ali pa tudi zelo zamotana. Navodila imamo v zadnjih

letnikih Slovenskega čebelarja in v Jugovi knjigi »Praktični čebelar«. Nerodno je le, da niso popolna, in da so raztresena po raznih mestih. Čebelarsko društvo stori vse, da bi to posebno stroko čebelarstva svojim članom olajšalo. Ustanovilo je in vzdržuje plemenilno postajo na Kopiščih ob Kamniški Bistrici in pomaga ustanavljati druge take natečaje za vzrejevalce matic, deli denarne nagrade za vzorno vzrejanje plemenskih živali, ter je vedno pripravljeno, da daje svojim članom vsa potrebna pojasnila. Sedaj sta čas in prilika najugodnejša, da se resno poprimemoboljšanja naših čebel.«

Po teh besedah sva se z znancem, ki je pokazal, da ima mnogo možgan, a malo izkušenj, poslovila. Na njegovem obrazu sem razbral, da razgovor ne bo ostal brez uspeha. Da bi bilo tudi pri bralcih tega članka tako!

NEKAJ NAVODIL ČEBELARJEM

DR. JOŽE BENIGAR

Eden od glavnih pogojev za uspešno čebelarjenje in razvoj čebelarstva na sploh, posebej pa še v posameznih območjih, je zdravje čebel. Dobro nam je poznano, da so bolezni čebel stalno prisotne zlasti, če gledamo na širša območja, vendar menimo, da nam z dobro organizacijo odkrivanja, preprečevanja in zdravljenja prav lahko uspe zajezi širjenje in celo gašenje posameznih žarišč teh bolezni.

Ob taki ugotovitvi se nam zdi, da je ena od glavnih nalog ZCDS organiziranje dobre in strokovno ustrezne službe za odkrivanje in zatiranje čebeljih bolezni. Nedvomno moramo v prvi vrsti angažirati veterinarsko službo po občinah (občinske veterinarske inšpektorje) in se z njimi dogovoriti, kako bi s pomočjo čebelarskih preglednikov dopolnili veterinarsko službo za izvrševanje te naloge. Če bi bilo potrebno več

preglednikov, oziroma če bi bilo potrebno sedanje preglednike še dodatno usposobiti za pregledovanje čebel, po direktivah veterinarske službe, bi Zveza organizirala ustrezno število tečajev (kot smo to storili že lani in letos spomladi).

Nujno je med čebelarji tozadevno doseči več discipline, ker nam je znano, da je vzrok širjenja bolezni pogosto malomarnost in ne neznanje čebelarjev, oziroma celo prikrivanje obolenosti. S takim početjem in netovariškim odnosom do drugih čebelarjev povzročamo veliko škodo čebelarstvu na sploh in končno tudi kršimo zakonska določila in se izpostavljamo krivični odgovornosti. Prav gotovo je vsak čebelar dolžan budno spremljati zdravstveno stanje svojih čebel in vsak sum ali bolezen takoj prijaviti veterinarski inšpekciji oziroma najbližjemu pregledniku, da ti

ustrezno ukrepajo, svetujejo in pomagajo pri nadaljnjih ukrepih in akcijah.

Kako se obnašajo nekateri čebelarji do tega vprašanja lahko razberemo iz obvestila, ki ga je poslala veterinarska inšpekcija dne 10. 10. 1977:

»Na kostonjevo pašo v okolico Besnice, Sob Ljubljana Moste-Polje je pripeljal neznan čebelar na pašo svoje čebele okužene s hudo gnilobo čebelje zalege. Do sedaj smo ugotovili okužbo s hudo gnilobo v petih čebelnjakih. Zaradi okužbe je za čebeljo pašo zaprto območje med Besnico—Hrušico in območje pod Krimom.

Opozarjamo vse čebelarje, kateri so imeli svoje čebele na kostonjevi paši v krajih med Hrušico in Besnico, da, če bodo vremenske razmere še dopuščale, temeljito pregledajo svoje čebele in da pri pomladanskem pregledu ponovno pregledajo čebele na hudo gnilobo ter o vsaki sumljivi zalegi takoj obvestijo pristojno inšpekcijo.«

Ta primer, ki ni edini kaže, da nekateri čebelarji neodgovorno in nevestno prevažajo bolne čebele na pašo in s tem povzročajo širjenje kužnih čebeljih bolezni.

Skrajno malomarnost, ki meji že na kaznivo dejanje po zakonu o varstvu živali pred kužnimi boleznimi (Ur. list SFRJ, št. 43/76), je primer, ki nam ga je posredoval pismeno predsednik Zveze čebelarških družin Ljubljana, tov. Ma-

tija Božič in v katerem navaja, da je neki čebelar prodal dva panja čebel okuženih s hudo gnilobo čebelje zalege. Isti čebelar je na prostor za odpadke izven naselja odvrget 8 satov, na katerih se je ugotovila huda gniloba in so se na njih pasli roji čebel, os in muh, ter seveda tako prenašali to hudo kužno bolezen čebelje zalege. Primer je sicer v postopku glede odgovornosti in odreditve sankcij, vendar je to zelo milo v primerjavi s škodo, ki jo je povzročil drugim čebelarjem. Navedem naj še, da ta čebelar ni naš član.

Še bi lahko naštevali primere neodgovornega in malomarnega odnosa nekaterih čebelarjev do tega problema, vendar menimo, da to ni potrebno.

Opozarjamo na večjo budnost čebelarjev do teh bolezni, ustrezno kontrolo in takojšnjo prijavo vseh sumljivih ali obolelih primerov. Le tako nam bo uspevalo omejevati in zatirati čebelje bolezni in torej ustvariti osnovni pogoj za uspešno čebelarjenje.

Zveza je lansko leto izdala knjižico o čebeljih boleznih iz katere se da pridobiti toliko znanja, da se lahko znajde vsak čebelar pri ugotavljanju zdravja ali bolezni svojih čebel.

Potrebno nam je torej le več čuta odgovornosti do tega vprašanja in več tovarštva do drugih čebelarjev, pa tudi do naše družbene skupnosti.

ZA RAZPOKANE ROKE

Iz medu in masla napravimo zmes, s katero mažemo razpokane roke ali usta.

ZA BELE IN NEŽNE ROKE

25 g medu, 25 g mandeljevega olja, sok ene limone, rumenjaka enega jajca. Dobro zmešamo in s tem si zvečer namažemo roke.

MILO Z MEDOM

uporabljam o za umivanje rok in obraza, ker koža zaradi njega postaja mehka in gladka. Pripravimo ga iz 1 kg navadnega mila, ki ga drobno narežemo. Dodamo kozarec vode in postavimo na štedilnik, da se stopi. Dodamo 125 g medu in pustimo, da zavre. Pri ohlajanju mu dodamo nekoliko kapljic dišave, katere vonj si želimo. Dobro premešamo in zlijemo v oglat o posodo. Ko se ohladi, ga razrežemo na koščke in uporabljamo.

PESTICIDI IN ČEBELE

INŽ. MILJEVA KAC

V 9. številki letošnjega »Slovenskega čebelarja« je bil pod naslovom »Pozor strup« članek tov. Jožeta Resnika o zastrupitvah čebel v Nebovi, Kamnici in Košakih. V sestavku je nekaj netočnih, precej alarmantnih trditev, ki si jih poglejmo pobliže in jih razčistimo, da se ne bi brez potrebe bali strahov kjer jih ni, bili pa dovolj pozorni na tisto kar je v resnici nevarno za nas, čebele in okolico.

Po vrsti:

Pri zastrupitvi čebel v Nebovi, Kamnici in Košakih smo pravi čas za ugotovitev vzrokov te nesreče zamudili. Naj še enkrat poudarimo, da je potrebno **tako**, čim opazimo, da se čebele neobičajno obnašajo poiskati vzroke za to. Ne samo v neposredni bližini čebelnjaka ampak tudi v okolici 3 km poglejmo, če so škropili posevke ali nasade in — kar je že važnejše — ugotovimo, kakšne pripravke so uporabljali. Bodi-mo torej pozorni ne samo na neposredno bližino čebelnjaka. V toplem vremenu letajo čebele tudi po 3—5 km daleč na pašo. Ko ugotovimo, da v bližini čebelnjaka škrope, še ni dovolj za sodbo o nevarnosti, ki preti čebelam. Med pripravki za varstvo rastlin, ki so pri nas v prodaji ni niti tretjina za čebele nevarna. Zelo strupena za čebele pa je manj kot petina pripravkov. Med sredstvi proti plevelom in rastlinskim boleznim komaj najdemo čebelam nevaren pripravek. Previdni pa moramo biti, kadar uporabljamo insekticide, sredstva proti škodljivim žuželkam, med katerimi so nekatera za čebele zelo strupena. Čebele pa ogrožamo le, če škropimo v času, ko posevek ali nasad oziroma podrast cvete, ali pa če škropimo parcele, ki sicer niso v cvetju, pa preko njih letijo čebele na pašo. Torej je pravzaprav malo škropljenj, ki so čebelam nevarna. Zato ne posplošujmo in ne krivimo sle-

hernega kmetovalca, ki ščiti svoje pri-delke in s tem hrano za nas. Najprej se prepričajmo, če je škropljenje tako izvajano, da je nevarno za okolico, da nas, oziroma čebele ogroža, nato pa uveljavimo svoje pravice in poskrbimo za to, da bodo krivci za nemarno škropljenje primerno kaznovani. Če pa hočemo dokazati pridelovalcem, da je s škropljenjem ogrozil naše čebele moramo seveda **ukrepati takoj**, čim smo opazili, da v čebelnjakih ni vse v redu, kasnejše ugotavljanje je težko dokazljivo.

Po tem, kar piše avtor v članku lahko sklepamo, le-to, da je prišlo do zastrupitve čebel spomladi, kajti čebelar Anton Škof je opazil, da v bližini njegovega čebelnjaka škrope jagode v času cvetenja. To je verjetno v maju, ali morda že konec aprila. Katera škropljenja izvajamo v tem času? Poljščine škropimo v maju s herbicidi, največ s hormonskimi ali talnimi, ki čebelam niso nevarni. Od sredstev proti plevelom, ki jih pri nas uporabljamo je za čebele strupen samo aretit. Z njim pa škropimo žitarice le kasno jeseni ali zelo zgodaj spomladi, preden se je začelo žito obraščati, sicer ni učinkovit.

Tudi sadno drevje v tem času navadno ne škropimo z insekticidi, ki bi utegnili biti čebelam nevarni, kajti škropljenje proti cvetožerju je že končano. V mladih nasadih je potrebno v tem času včasih škropiti proti listnim ušem. Tu pa moramo paziti, da z malomarnostjo in neupoštevanjem predpisov ne škodujemo čebelam. Z insekticidi škropimo včasih v maju tudi hruške proti hruševi bolšici. Po vrtovih pride v tem času v poštev škropljenje proti ušem, (predvsem pa vrtnicah). Pri vseh škropljenjih proti škodljivim žuželkam moramo upoštevati strupenost pripravka za čebele. Proti glivičnim boleznim, oziro-

ma pršicam, proti plevelom pa neuporabljammo za čebele strupenih pripravkov. Praviloma je torej v tem času malo škropljenj, ki bi bila čebelam nevarna. Res pa je tudi, da nekateri kmetovalci nestrokovno kombinirajo vsa mogoča škropiva »za vsak slučaj«. Preden torej izrečemo sodbo o škropljenju se moramo prepričati, kakšne vrste škropiva je sosed uporabil.

Kar zadeva jagode jih dejansko v času cvetenja najmanj 3-krat škropimo proti gnilobi, in sicer: čim se odpro prvi cvetovi, v polni cvet in proti koncu cvetenja. Če to škropljenje opustimo posebno v deževnih letih nam pridelek lahko popolnoma zgine. Najprimerneje škropivo za škropljenje jagod v času cvetenja je euparen, uporabljajo pa tudi benlate ali enovit metil. Škropljenje z navedenimi sredstvi v času cvetenja jagod je dovoljeno, ker sredstva za čebele niso strupena in ker je karenčna doba za te pripravke dovolj kratka, da v času bratve jagod na plodovih ni več nevarnih ostankov sredstev. Pisec članka je napačno navedel Uredbo o varstvu čebel pred kemičnimi sredstvi za varstvo rastlin (Ur. lista iz leta 1966). Mimogrede povejmo, da bo v zvezi z novim zakonov o Varstvu čebel pred kemičnimi sredstvi za varstvo rastlin v kratkem sprejeta tudi nova odločba o varstvu čebel). Ta uredba dejansko **prepoveduje škropljenje poljščin v času cvetenja** ali pa, če cvete podrast, ampak samo s sredstvi, ki so za čebele strupena. Niti euparen, niti bentale in enovit metil niso za čebele nevarni. Torej kot že rečeno pri ugotavljanju primernosti škropljenja glede na varstvo čebel je treba posebej vsakič ugotoviti ali so sredstva za čebele strupena ali ne. Sosed čebelarja Škofa se torej ni nič pregrešil, če je škropil z euparenom; napačno pa bi bilo, če bi pri škropljenju v cvet dodal škropivu kakšen insekticid, ki je za čebele strupen.

No, sedaj pa še malo natančneje o euparenu.

Po starem predpisu je bila dejansko na navodilu za uporabo euparena narisana mrtvaška glava in v mastnem tisku napisano **STRUP** z opozorilom, kako je treba ravnati s sredstvom, kako z embalažo, kakšne higienske ukrepe podvzemati in kako ga hraniti. Opozorilo, da je sredstvo strupeno, je bilo res nekoliko pretirano. Namen tega pretiravanja pa je bil predvsem v tem, da se nekoliko zavedajo, da moramo skladiščiti pesticide proč od hranil in krme in ravnati z njimi previdno. V takem pomenu besede strup, kot jo uporabljamo v vsakdanji rabi, euparen ni strupen. Veliko snovi, ki se z njimi srečujemo v vsakodnevem življenju je bolj strupenih od euparena (recimo kuhinjska sol).

Za strupene smatramo tiste snovi, ki v majhnem odmerku, če pridejo v telo in povzročijo obolenje ali smrt. V velikih dozah, bolje rečeno v prevelikih dozah so pa tudi hranila lahko strupena. Srednja letalna doza za euparen je 500 do 2500 mg/kg (za 1 kg žive teže podgan je potrebno 0,5—2,5 g aktivne snovi ali 1 do 5 g euparena, da pogine 50 % živali. 75 kg težak človek bi moral pojesti 75 do 300 g euparena, da bi eventualno umrl. To se pravi, da bi ga morali jesti z žlico.

Na 1 ha jagod, ki rodi več kot vagon plodov (te pa dobijo le neznamenit del škropiva) pa porabimo za 1 škropljenje manj kot 1 kg euparena. Pa ne samo, da pade na plodove neznamenit količina škropiva, ampak še ta se pod vplivom toplote, svetlobe, ultravioletnih žarkov razkroji in po nekaj dneh ga praktično ni več.

Po naših predpisih traja karenca za euparen v jagodah 14 dni. To se pravi, če trgamo jagode 14 dni po škropljenju ni nevarnosti, da bi lahko ostali na plodovih ostanki, ki bi lahko škodovali ljudskemu ali živalskemu zdravju. V nekaterih drugih državah je karenca za euparen samo 7 dni.

V novem zakonu o Varstvu rastlin s kemičnimi sredstvi pred boleznimi in škodljivci je zakonodajalec, euparen uvrstil v IV. skupino strupenih sredstev, to se pravi v skupino, ki je zdravju takorekoč neškodljiva. Nič več ne bo na ovitku smrtne glave, niti opozorila strup. Seveda pa tudi za ta najmanj nevarna sredstva veljajo predpisi, da jih moramo hraniti ločeno od živil in uničevati po predpisih, da moramo pri rokovanju z njimi skrbeti za osebno higieno in jih moramo hraniti v posebnem prostoru, da do njih ne pridejo otroci in neprištevne osebe. Kar zadeva benlate in enovit metil, ki jih tudi lahko uporabljamo v jagodah v času cvetenja pa povejmo, da sta še manj nevarna kot euparen (LD za benlate je skoraj 20 000 in za enovit metil 24 000, karenc pa 14 dni). Vsa tri sredstva tudi čebelarjem niso nevarna.

Povejmo še, da je v Ur. listu SFRJ, od 4. marca 1977, na strani 35 odločba

o določitvi seznanja strupov, ki se smejo dajati v promet. Tu so naštet vsi pripravki za varstvo rastlin, ki se nahajajo v prometu. Razdeljeni so glede strupenosti v štiri skupine strupov. V I. skupini imamo dve podskupini, od katerih se prva uporablja v zaprtih prostorih, druga pa v naravi. Sredstva iz prve podskupine so sploh izključena iz prometa in jih privatno osebe ne morejo kupiti. Sredstva iz II. podskupine lahko koristijo le strokovnjaki TOZD in jih lahko nabavijo samo s potrdilom odgovornega organa. V II. skupini so sredstva, ki jih lahko nabavljajo polnoletni kupci, s tem, da se vodi evidenca o kupcih. Iz III. grupe sredstev lahko kupujejo polnoletne osebe, ne da bi se o njih vodila evidenca. Sredstva iz IV. grupe pa so v prodaji brez omejitve praktično nestrupen in so vsi fungicidi, ki se uporabljajo v času cvetenja so pripadniki IV. skupine.

Upamo, da smo razčistili zadevo.

UDK 638.147.2

KAKO NADOMESTITI AJDOVO PAŠO

LOJZE KASTELIC

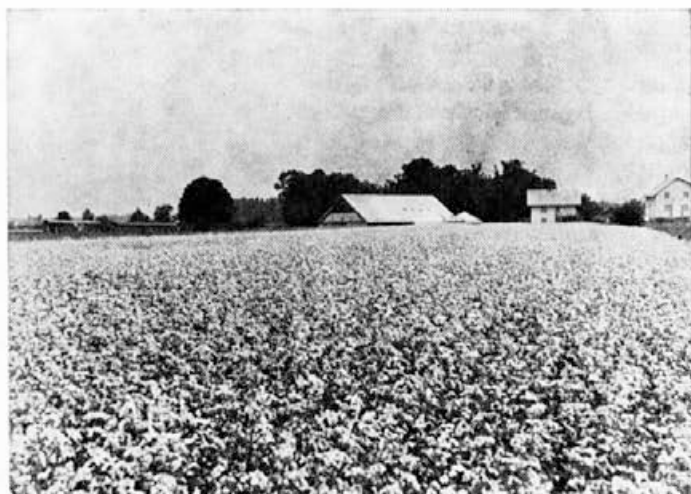
Ajdo so pridelovali naši predniki na ogromnih površinah. Razen nekaj leh repe, so z njo posejali domala vso strn, tako, da je kot poljščina druge setve pokrila nad polovico vseh obdelovalnih površin. Zlasti v nižinskih predelih je, ko je sredi avgusta zacvetela, dobesedno pobelila obširne predele naše ožje domovine.

Pridelek ajde je v časih, ko še niso poznali krompirja in koruze, našim ljudem predstavljal steber vsakdanje hrane. Kakor je Češka zaslovela po slovitih čeških cmokih, so dežele, kjer smo se naselili Slovenci, zaslovele po ajdovih žgancih. Iz ajdove moke so pekli tudi kruh, iz ajdovih zrn pa stopali okusno kašo.

Nič manj kot izreden vir ljudske pre-

hrane, ali pa še bolj, se je ajda pri nas uveljavila kot izvrstna, redna in nadvse izdatna čebelja pašna. Brez pretiravanja lahko trdimo, da je bilo čebelarstvo gospodarstvo naših prednikov zasnovano skoraj izključno na ajdovi paši. Medtem, ko se je pridelek medu od pomladnih paš v slabih letinah največkrat izničil s številnimi roji iz prostorsko sila omejenih panjev-kranjčev, je ostal pridelek ajdovca skoro ves v panjih, saj so si ga čebele nanesele že kot zimsko zalogo. Čebelarju ni bilo treba drugega, kot pregnati čebele iz panja, ali pa jih — kar se je na žalost največkrat dogajalo — zažveplati in pridelek medu je bil pri roki. Tako se je pri nas prideloval in prodajal predvsem takrat, ko gozd skoro ni medil izključno čist, ali

**Ali se obetajo
z uvajanjem novih
sort ajde boljše
možnosti tudi
čebelarstvu?
Foto: J. Mihelič**

pa mešani ajdov med s svojo značilno aromo in značilnim svojstvom, da se je hitro strdil.

Se bolj kot za pridelovanje medu, pa je bila ajdova paša pomembna za uspešno gojenje čebel. Ugodno prezimljenje in dober pomladni razvoj pri čebelji družini je namreč odvisen od števila izleženih čebel zadnje zalege. To pa zalega matica ravno v času ajdovega cvetenja, tj. v drugi polovici avgusta. Tako je našim prednikom ajdova paša poleg izdatnega pridelka medu nadomestila tudi vso skrb za ustrezno zadnjo zalego ter na ta način zagotovila uspešno čebelarjenje tudi v naslednjem letu.

Bolj ali manj redno, vsakoletno medenje ajde pa je pred nekaj desetletij prenehalo. Ko več let zapovrstjo ni zamedila, so čebelarji spoznali, da z njo nekaj ni v redu. Kaj je povzročilo konec rednih ajdovih paš, pravzaprav še danes ni pojasnjeno. Nekateri trdijo, da se je izrodila, drugi zopet, da so kriva umetna gnojila, skratka, mnjenja so deljena.

Po pravilu, ki je najbrže prav toliko staro, kot je staro pridelovanje ajde, da če ni medu, tudi zrna ni tisto leto, je z medenjem prenehalo tudi plenjenje ajde. Po drugi strani pa je razvijajoča se živinoreja terjala vedno več kr-

mnih poljščin, katerih posevki so ajdo domala izrinili iz naših njiv.

Pred čebelarje se je postavilo vprašanje: kako nadomestiti ajdovo pašo? To vprašanje ni bilo toliko pereče v pogledu pridelovanja medu, kot v pogledu predzimske pomladitve čebeljih družin, kajti pri novem načinu čebelarjenja z bolj ali manj kontroliranim rojenjem, so družine, ki so prezimile močne, spomladi na spomladanskih pašah zlahka nadomestile pridelek ajdovca. Treba je bilo torej najti druge vire vsaj dražilnega medenja v drugi polovici avgusta, kar naj bi pomenilo zadovoljivo jamstvo za vzimljenje močnih in zdravih čebeljih družin.

Treba se je bilo ozreti za drugimi pašami v tem času!

Na območju naše republike se pojavlja v drugi polovici avgusta sicer skromno, vendar dokaj zadovoljivo dražilno medenje:

1. V visokogorskem svetu, kjer poleg razbohotenega visokogorskega cvetja večkrat zamede tudi gozd, zlasti mecesen.

2. V močvirskih in obvodnih predelih, kjer močvirske rastline družno z zapozneno otavo privabljajo čebele in

3. v redkih gozdovih, kjer najdejo

**Ajda nudi tudi dobro
pelodno pašo
čebelarjem.
Foto: J. Mihelič**

za svoj obstanek dovolj prostora jesensko resje in druge gozdne cvetice.

Zal je bera na teh pašah precej skromna in za večino čebelarjev premalo mikavna, da bi prepeljali svoje čebele nanjo, če se seveda ne nahaja v bližini njihovih čebelnjakov. Premalo cenijo dražilno vrednost takega medenja, katero jim sicer ne napolni čebrov z medom, napolni pa jim panje z močnimi in zdravimi družinami, katere bodo naslednjo pomlad maksimalno izkoristile pomladne paše.

Bolj bogate kot pri nas so v tem času čebelje paše v drugih republikah, zlasti v sosednji republici Hrvaški. Kršno prostranstvo Like in Korduna se prekriva z milijardami drobnih cvetov materine dušice, resja, žepka in drugih kršnih cvetic, ki nudijo čebelarjem večkrat prav izdatno bero.

Nič manj pomembne, čeprav manj poznane so v tem času paše v obširnih in obdravskih močvirskih predelih, zlasti na Lonjskem polju. Razne vrste metvic, drenak in cigansko perje, so najvidnejši predstavniki medenja na teh območjih.

Malo pozneje se v obmorskih krajih razcvete beli žepka in druge vrste obmorskega resja, med katerim prednjači veliki vres. Medenje v Primorju se za-

ključuje s pašo na rožmarinu, ki je večkrat prav izdatna, vendar za naše razmere malo pozna, če ne nameravamo prezimiti svojih čebel kje v bližini morja.

Navedene paše v sosednji republici so sicer zelo mikavne tako zaradi jesenskega razvoja družin, kakor tudi zaradi pridelovanja žlahtnega medu, vendar se čebelarji za prevoz nanje le stežka odločajo. Stroški prevoza in druge oskrbe čebel v tako oddaljenih krajih so v zadnjem času toliko narasli, da jih lahko pokrije le prav izdatno medenje, ki pa tudi v teh krajih ni preveč pogosto.

Z istimi, ali celo dosti manjšimi stroški, lahko namreč dokaj učinkovito nadomestimo ajdovo pašo z dražilnim krmljenjem tudi doma, pod pogojem, da imamo v bližini kolikor toliko zadovoljivo obnožinsko pašo. Gre predvsem za kakovostno zadovoljivo, kajti le ob kakovostnem cvetnem prahu bomo z dražilnim krmljenjem s sladkorno razstopino dosegli ustrezno pomladitev družin.

Kakovostno najprimernejši cvetni prah za ta namen pa je ravno ajdov. Dobrodošla je vsaka, tudi najmanjša zaplata ajde, ki se bo prav gotovo našla v bližini našega čebelnjaka. Ko bo

zacvetela, začnimo z rednim, vsakovečernim dražilnim krmljenjem in čebele nam bodo donšale cvetni prah z nje, da bo veselje.

Zanimiv in poučen je poskus, ki je bil napravljen v Zavrhu pod Šmarno goro. Poleg obširnih pasišč jesenskega resja je bilo v bližini čebel tudi nekaj manjših njiv ajde. Ker ajda ni prav nič medila, so čebele obletavale bolj resje, s katerega so nosile tudi obnožine. Ko pa je čebelar začel z dodatnim dražilnim krmljenjem, so se v osmukačih

kmalu začeli poleg sivo rjavih koškov resine obnožine, pojavljati zelenkasto-rjavi koški ajdovega cvetnega prahu. Že po petem krmljenju so ajdovi celo prevladovali, kar je dokazovalo, da so se čebele spričo redne »paše« v koritcih, preusmerile v nabiranje bolj kakovostnega ajdovega cvetnega prahu.

Kakovosten cvetni prah pa je poleg rednega dotoka sladkorne hrane tisti dejavnik, ki daje najboljše jamstvo za izdatno zaleganje, kar pomeni učinkovito pomladitev čebeljih družin.

(Radijsko predavanje)

UDK 638.15-02

RESNA BESEDA OB DVANAJSTI URI

Pod tem naslovom je bil v deseti številki Slovenskega čebelarja objavljen prispevek prof. Edi Senegačnika. Dejstvo, da se je huda gniloba čebelje zalege pojavlja v nekaterih predelih okrog Ljubljane (med drugim tudi v Tomišelju pod Krimom) in pa prispevek že omenjenega avtorja me je spodbudilo, da prispevam svoj delež k objavljanju prispevkov, o pojavih kužne bolezni in ukrepih za njeno preprečevanje.

Resnici na ljubo moramo priznati (seveda brez dramatiziranja), da se kužna bolezen, ki jo poznamo pod imenom huda gniloba čebelje zalege hitro skorajda nevzdržno širi. Nedavno tega je eden od strokovnih izvedencev na področju čebelarstva dejal: »Huda gniloba čebelje zalege se širi na prostoru okrog Ljubljane tako hitro, kot da bi jo s košem raznašal.« Osebnostno menim, da je bolje to priznati kot zapirati oči pred resnico, s katero smo soočeni, ali tarnati in se v nekaterih posameznih primerih celo amoralno spotikati ob tiste posameznike katerih čebele je prizadejala huda gniloba.

Najbrž vsi (zlasti še prizadeti čebelarji in čebelarke organizacije), katerih območje so zaradi pojava hude gnilobe

čebelje zalege pod zaporo, šele sedaj lahko dojamemo pomembnost usposabljanja in (teoretično in praktično) izobraževanja čebelarjev. Pri tem seveda ne zanemarjamo pomembnosti literature, ki obravnava zdravje čebel, za vse vrste bolezni — še zlasti kužne bolezni in ukrepe za preprečevanje.

Tudi sam sem eden prizadetih čebelarjev. Pišem torej kot neposredno prizadet (vendar ne kot paničar), kot predsednik Zveze čebelarških društev Ljubljana in predsednik Čebelarke družine Ig. O zadevi pišem kot laik, vendar s čutom odgovornosti, da prispevam skromen delež k skupnim naporom glede zatiranja in preprečevanja pojava kužne bolezni (ta lahko dobi epidemične dimenzije).

Kaj se dogaja na ožjem prostoru podkriškega območja (na prostoru KS Tomišelj)? Nekateri ukrepi glede zatiranja in preprečevanja kužne bolezni — hude gnilobe čebelje zalege.

Najbrž so številni čebelarji in drugi bralci revije Slovenski čebelar v zadnjih dveh letih zasledili obvestilo ČD IG (publicirano je bilo v čebelarju leta 1976 in 1977) o režimu glede dovoza čebel na hojevo pašo in obveznostih za-

interesiranih čebelarjev. Naj mimogrede omenim, da ta ukrep po svojem bistvu in vsebini ni bil namenjen omejevanju pravic čebelarjev glede izkoriščanja hojeve paše. Želeli smo, tako bomo postopali tudi v bodoče, uvesti določen red in zagotoviti dovoz zdravih čebel na hojeva pasišča. Ni odveč omeniti, da je tudi ta ukrep naletel na spotikanje posameznikov češ, da tega nismo nikdar počeli, ali čebele lahko peljem na pašo kadar hočem in kamor hočem, uvajate režim, ki omejuje pravice čebelarjev glede izkoriščanja paše — hojeve v konkretnem primeru. Tudi sam se določno zavzemam za to, da paše intenzivno izkoriščamo, da v tem pogledu ne omejujejo pravic čebelarjev, seveda ob ukrepih za zaščito zdravja čebel, oz. preprečevanja okužbe.

»Siba« nas je močno udarila, bolečine že čutimo in nevšečnosti so tu.

Bil je 18. avgust 1977 — lep sončen dan, kot naročen za pregled čebeljih družin. Namen mojega pregleda je bil dvojen: ugotoviti količino kostenjeveca, ki so ga nabrale čebele na kostenjevi paši na območju Besnice in urediti družine. Družine so po kostenjevi paši bile na višku razvoja in mi je bil pregled prvih družin v posebno zadovoljstvo. Nevšečnosti so se pričele ob pregledu pete družine. Zalega je bila v celoti razmetana, sumljivega videza (luknjičasta, nepravilno razporejena, v posameznih celicah so že bili znaki razpadanja ličinke, tu pa tam več ali manj udrti pokrovec, posamezne celice suhe itd.). Družina je za razliko od ostalih bila znatno šibkejša, iz panja pa je zaudarjalo po mizarškem kleju, oz. močnem kislem znoju. Smrad me sicer ni vznemiril, mislil sem, da se ta pojavlja po kostenjevi paši. Poklical sem preglednika in mu pokazal sat z zalego sumljivega videza. Bila sva si enotna, da sat izoliram in ga odnesem na bakteriološko preiskavo. Tako sem tudi storil in še naslednjega dne 19. 8. 1977 odnesel sat na biotehniško fakulteto. Dr. Snojeva se je ob pomoči

svoje asistentke takoj lotila dela in že po zunanjem videzu ugotovila, da je zalego izoliranega sata prizadejala huda gniloba. Dobil sem napotke za izvajanje nadaljnjih ukrepov: ponovni pregled vseh družin, obvezno žveplanje vseh okuženih družin, razkužitev čebelnjaka, vseh panjev in pribora, prekop in obnova zemlje pred čebelnjakom, prijava okuženosti pristojni upravi inšpekcijskih služb, sežig zažveplanih družin globok zakop sežganih ostankov (to najmanj 20 cm pod površino zemlje) itd. Pri nadaljnjem pregledovanju sem sam odkril še eno okuženo družino — to je bilo 22. 8. 1977. Ob pomoči veterinarskih izvedencev iz Uprave inšpekcijskih služb SM Ljubljana sem 29. 8. 1977 izvršil že tretji pregled, ki se je končal z odkrivanjem še tretje okužene družine.

Odkrivanje družin z okuženo zalego in izvajanje ukrepov je potekalo takole:

— od 18. 8. 1977 do 29. 8. 1977 sem izvršil tri temeljite preglede;

— 23. 8. 1977 to je še pred tretjim pregledom razkužitve čebelnjaka in pribora (to z 2% lugom — ta je v prosti prodaji), čiščenje mrtvic in prekop zemlje;

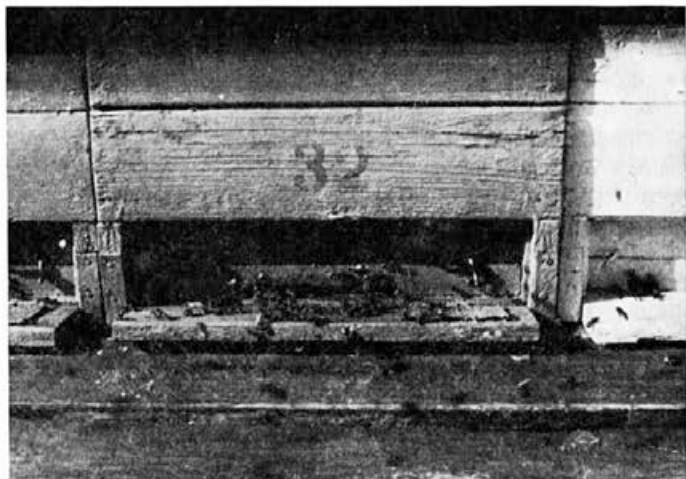
— sledilo je žveplanje družin, takoj po ugotovitvi okuženosti (to sem storil po mraku);

3. 9. 1977 pričetek zdravljenja in 17. 9. 1977 zaključno pokladanje zdravil (1 g geomicina na 1 kg sladkorne raztopine) nato ponovni pregled;

— v tem času je sledila tudi komisijska ocena nastale škode. To so bila opravila takoj ob odkritju okuženosti čebelje zalege.

Sledili pa so ukrepi širšega pomena. Na območju KS Tomišelj in IG sem sam, ali pa prek drugih čebelarjev obvestil čebelarje o pojavih bolezni. Že 31. 8. 1977 smo imeli sejo Izvršnega odbora ČD Ig, in je nato 11. 9. 1977 sledil družinski posvet, katerega sta se udeležila dva veterinarska inšpektorja, nekateri nevlanjeni čebelarji in večina članov naše čebelarske družine. Na po-

**Žrelo panja
nam lahko veliko
pove tudi o tem,
kakšno je zdravje
družine.**

svetu smo poslušali poročilo o pojavih kužne bolezni na prostoru okrog Ljubljane in v Tomišelju in se dogovorili o nujnih ukrepih, kot so: da vsi čebelarji na območju KS Ig in Tomišelj izvršijo obvezen pregled čebeljih družin, da se izvrši temeljit pregled tudi naslednjega leta takoj, ko bodo pogoji za to (pregled bo izvršen ob angažiranju čebelarskih preglednikov), predlagati pristojnim organom, da se dodatno usposobi čebelarske preglednike, zlasti za odkrivanje hude gnilobe čebelje zalege, v zimskem času pripraviti in izvesti predavanja O hudi gnilobi čebelje zalege in ukrepih za preprečevanje bolezni, nadaljnje zagotavljanje reda glede izkoriščanja hojevih pasišč, obvezen popis vseh čebelarjev na območju, ki ga pokriva ČD Ig, in drugi primerni ukrepi. Omenim naj, da smo čebelarjem in drugim udeležem-

cem omenjenega posveta pokazali прибор potreben za pregledovanje, razkuževanje in izoliran sat z okuženo zalego.

Podobne ukrepe je sprejel tudi Izvršni odbor Zveze čebelarskih društev Ljubljana, na seji 21. 9. 1977. O tem bo tekla beseda tudi na bližnji seji Upravnega odbora Zveze in najbrž tudi na občnem zboru Zveze ČD Ljubljana.

Tako ne postopamo zato, da bi dramatizirali pojave hude gnilobe, pač zato, da bi že v kali zatrli bolezen čebelje zalege, s tem preprečili njeno širjenje in veliko škodo, ki bi sicer lahko nastala v škodo čebelarjev in družbe.

Prav v tem pogledu imamo čebelarji, čebelarske organizacije in nenazadnje tudi drugi družbeni subjekti veliko odgovornost.

(Nadaljevanje prihodnjič)
Božič Matija-Branko

CEBELE

Da čebele naberejo 1 kg akacijevega medu, morajo obiskati 4 milijone akacijevih cvetov. Človek bi za to delo potreboval 25.000 ur.

ZDRAVILNI STRUP

Tudi čebelji strup je zdravilen. Priporoča se za revmatizem, revmatična obolenja sklepov, nevralgije. Strup zbirajo v posebnih zavodih, na tržišče prihaja kot razstopina ali mast.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V NOVEMBRU

INŽ. JOŽE BABNIK — Ljubljana

Čebele se počasi stiskajo v zimsko gručo. V to jih sili vedno nižja temperatura izven panja. Takoj ko se zniža temperatura izpod 15°C se že prično čebele zbirati v zimsko gručo in tudi vse manj izletavajo. V tem času nimajo potrebe za vodo niti narava ne daje več izvorov hrane. Temperatura v notranjosti gnezda sicer ne presega 28°C in tudi poraba hrane, ker ni zalege, ne odstopa mnogo od 0,8—1,0 kg.

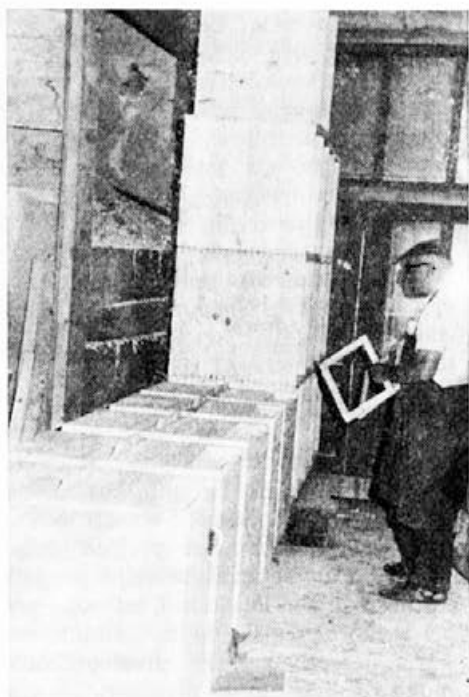
Čebelarjeva opravila so vse bolj redka in vse izgleda, kot da se tudi čebelar pripravlja na zimo.

Od opravil, ki jih moramo narediti koncem oktobra ali v začetku novembra, je najvažnejše odvzem mediščnega satja. Ko ga zlagamo v razne omare ali zaboje, ki se dobro zapirajo, ga obenem sortiramo. Najprej odstranimo polomljeno, močno trotovo in končno zelo staro satje. Tako poprečno na leto od naseljenega panja izločimo 3 do 4 sate. Izločanje satja je pri čebelarjih začetnikih, ki še širijo svoje čebelarstvo, nekoliko manjše. Vedno je število izločenih satov odvisno od tega koliko smo lahko dali v izgradnjo satnic v tekočem letu.

V izpraznjenih mediščih zapremo matične rešetke, tako da nanje položimo 5—7 plasti časopisnega papirja. Nanj položimo še slamnice ali kak drug cenen izolacijski material. Nekateri čebelarji panjev do zgodnje spomladi, do začetka zaleganja, sploh ne zaprejo, da se jim po stenah ne nabira nepotrebna vlaga. Vedno pa moramo paziti, da ne pridejo v bližino čebelnega prezimovališča miši in rovkve.

Izletna žrela-odprtine moramo prekontrolirati. Če so višja od 6 mm moramo namestiti dodatne zapore.

Če smo vložili na dno panja kartone, moramo paziti, da se nam ne zvišejo od vlage in pri tem zapro žrelo.

Zima bo najboljši čas, da obnovimo naše stare panje z novimi.

Po končanem odevanju družin smo končali delo v čebelnjaku. Če obiščemo čebele ob izletnem dnevu, bomo po načinu izleta ugotovili, če so vse družine v redu. Če opazimo na izletnem žrelu mastne madeže in ostanke medenih pokrovcev in slišimo močnejši šum, je lahko družina brezmatična. Tako družino ob izletnem dnevu omedemo k sosednji družini, ker je dodajanje rezervnih družin že zelo nevarno.

Z deli v čebelnjaku in panjih smo zaključili in ostane nam še ureditev okolice čebelnjaka oziroma stojišča. Prekopljemo zemljo pred panji in s tem odstranimo mrtvice in vse bolezenske kali pred panjem.

Zaščita pred severnimi in vzhodnimi

vetrovi je stalna skrb. Zato zasadimo v teh smereh stalne vetro-zaščitne pasove in to z zimzelenimi grmi ali smrekami ali pa postavimo začasne ograde iz koruzovine in podobno, za oblažitev zimskih vetrov.

V tem mesecu se lahko lotimo kuhe voščin, ali oddamo voščine v predelavo. Začnemo lahko tudi s čiščenjem izpraznjenih panjev in pri tem zbiramo vedno bolj iskano čebelno smolo — propolis.

Ob prodaji skromnega letošnjega pridelka ne pozabimo na nabavo vsaj minimalne količine 5 kg sladkorja za potrebe spomladanskega dokrmeljevanja. Tudi preskrba s satnicami ni nikdar prezgodnja in se bomo z njo izognili pogostim nevšečnostim ob prvem roju.

Zimski počitek, je čas prebiranja literature in priprava načrta za naslednjo sezono. Vse to nam bo služilo pri tekočem delu v novem čebelarškem letu.

POSVETOVANJE IN RAZSTAVA ČEBELARSKE OPREME

Zveza čebelarških društev Slovenije bo v počastitev osemdesetletnice obstoja 27. 28. in 29. januarja 1978 organizirala posvetovanje o sodobnem čebelarstvu in razstavo čebelarške opreme. Posvetovanje in razstava bosta v Osnovni šoli Polje v Polju pri Ljubljani.

Vabimo čebelarške strokovnjake, čebelarje praktike in druge, ki bi se radi udeležili posvetovanja o sodobnem čebelarstvu z referatom, ali pa razstave čebelarške opreme z eksponati, da se obeh prireditvev udeležijo.

POSVETOVANJE O SODOBNEM ČEBELARSTVU

Na posvetovanju bodo obravnavane predvsem novosti pri tehnologiji čebelarjenja, tehnologiji vzreje matic, pridobivanju čebeljih pridelkov, prevozi čebel, pri proizvodnji čebelarških pripomočkov, prezimovanju, krmljenju, izkoriščanju paš itd.

Referate prijavite pismeno na ZČDS, Ljubljana, Cankarjeva 3, do 20. 11. 1977.

V prijavi navedite naslov in kratko vsebino referata. Predlagane teme bo izbrala komisija in do 1. 12. 1977 obvestila predlagatelje sprejetih tem. Vse sprejete referate bomo honorirali in bodo objavljeni v zborniku referatov s posvetovanja. Vsi sprejeti referati bodo podani na posvetovanju.

RAZSTAVA ČEBELARSKE OPREME

Na razstavi bo prikazana sodobna čebelarška oprema, čebelarški pripomočki in orodje, literatura, novosti na področju tehnologije, reprodukcijski material itd.

Razstavljalce naprošamo, da do 1. 12. 1977 prijavijo eksponate. Kolikor je prevoz eksponatov povezan z večjimi stroški navedite to v prijavi, tako da bo o eventualnem vračilu stroškov lahko razpravljala komisija.

Zveza čebelarških društev
SLOVENIJE

ZAVAROVANJE ČEBEL

IVAN KRAJNC

Vloga čebel pri opraskanju rastlin in pridobivanju čebeljih pridelkov je narokovala že bivšemu DOZ, da je uvedel poleg zavarovanja živali tudi zavarovanje čebeljih družin. Čebelarji so bili do te panoge zavarovanja nezaupni. Znano je, da čebelarji težko sprejemajo nove stvari, posebno takrat, ko gre za plačilo. Ta mentaliteta je posledica neprestanega tekmovanja z naravo, posledica slabih letin in tveganja sploh, ki nenehno spremlja čebelarjenje. Končno je stvar stekla, tako da je okrog 1962. leta bila v Sloveniji zavarovana skoraj četrtina čebelarstev.

Zaradi ugodnega poteka akcije zavarovanja čebel je DOZ šel dalje. Uvedeno je bilo tudi zdravstveno zavarovanje čebel.

Nenehno dviganje cen pa je imelo neugodne posledice na zavarovanje čebel tako, da danes redko kateri čebelar zavaruje svoje čebele. Velika večina čebeljih panjev širom po domovini danes ni zavarovana. Če se vprašamo zakaj tako, ne moremo točno odgovoriti. Kje je krivec za to? Ali so res vsi čebelarji, ki nimajo zavarovanih čebel, tako malomarni, da se ne zavedajo svoje odgovornosti do premoženja, ki lahko propade za vedno in na ta način osiromaši samega čebelarja in oškoduje družbo.

Sam tudi nimam zavarovanih čebel. Ne zavarujem pa jih zaradi tega, ker ne vidim, da bi bil z zavarovanjem zaščiten. Če namreč zavarujem za realno vrednost čebel, je zavarovalna premija tako visoka, da je ne morem plačati, če pa zavarujem nižje, pa v primeru škode nič ne dobim, tj. dobim tako malo, da si ne morem z izplačano zavarovalnino popraviti škode.

Dobro se zavedam, da to ni nobena pravilna rešitev problema. Mnogi čebelarji so že izgubili cela čebelarstva. Svo-

jega obrata niso mogli obnoviti zaradi tega, ker niso imeli sredstev, pomoči od sočebelarjev pa ali ni, ali pa je tako neznatna, da ni niti omembe vredna. Predlagam, da naša organizacija z zavarovalnico sprejme pravilnik in nove splošne pogoje za zavarovanje čebel, kateri bodo sprejemljivi za čebelarje in zavarovalnico.

Večkrat sem razmišljal, da bi zavarovanje čebel lahko povezali s samopomočjo, ali z varčevanjem, kakor je pri življenjskem zavarovanju. Torej imeli bi lahko:

— zavarovanje čebel, pri katerem bi zavarovanec sam kril stroške — škodo do 25 % (odstotek, ki bi ga kril sam zavarovanec, bi bil po dogovoru z zavarovalnico in bi vplival na višino premije, ki bi bila vse manjša, kolikor bi odstotek rizika raste!);

— zavarovanje čebel s samopomočjo, in

— zavarovanje čebel z varčevanjem (tj. v primeru, da ima zavarovanec škodo se mu škoda povrne do zavarovalne vsote in odstotka škode, če pa v desetih letih ni bilo škode, se zavarovancu izplača po desetih letih vplačana premija.

Vsekakor bi bilo potrebno, da bi pri novem zavarovanju večje tveganje moral sprejeti zavarovanec. Tudi večja kontrola pri škodah bi bila potrebna. Zavarovalnica ni mogla kriti stroškov z minimalnimi premijami ter je za dopolnitev fonda morala premije višati tako, da danes imamo to kar imamo.

Razen zgoraj omenjenega bi zavarovalnica lahko stimulirala vsakega posameznega zavarovanca. Če npr. zavarovanec ni imel več zaporednih let nobene škode, bi mu lahko premijo znižali.

(Nadaljevanje na 381. strani)

bilten

medex exp.-imp.

**d. e. Delo na domu
in kooperacija**

V LABORATORIJU MEDEXA

Stirje inženirji — dva kemika in dva živilska tehnologa — ter laborantka opravljajo v laboratoriju Medexa, ki je sodobno opremljen, kontrole čebeljih pridelkov, ki prihajajo v Medexovo proizvodnjo, prav tako pa tudi kontrole gotovih proizvodov. Pripravljajo v okviru razvojnega programa vzorce za nove proizvode v skladu z najsodobnejšimi tehnološkimi rešitvami.

Seveda pa so se v razvojni in raziskovalni program Medexa vključili tudi številni drugi specializirani laboratoriji. Kemične analize, mikrobiološke raziskave, raziskave na živalih in vrsto razvojnih nalog so prevzeli ugledni inštituti v Ljubljani, Zagrebu in Nišu, dokončno pa znanstvene laboratorijske ugotovitve potrjujejo tudi praktični, klinični preizkusi v različnih centrih Jugoslavije.

Brez resne znanstvene osnove namreč ni zares kvalitetne proizvodnje!

SO SEJEMSKJE PRIREDITVE DOMA IN V TUJINI KORISTNE?

Povsod organizirajo sejemske prireditve, na katerih potem razstavljajo prikažejo svoje proizvode najširšem krogu obiskovalcev, zlasti pa še poslovnim ljudem. Naša delovna organizacija se dobro zaveda, da moramo s vojimi proizvodnimi dosežki seznanjati kupce tudi preko razstavljanja na sejmih, zato se v skladu z razpoložljivimi sredstvi udeležujemo vrste takšnih prireditev.

V Jugoslaviji smo doslej sodelovali na ljubljanskem sejmu Alpe-Adria, ki je posvečen prvenstveno gospodarskemu sodelovanju s sosednimi deželami in ki omogoča sklepanje sejmskih poslov. Prav tako smo se letos, kot že vsa leta poprej, udeležili vinskega sejma v Ljubljani s Kranjsko medico, ki je tokrat dobila že svojo sedmo zlato medaljo.

Na zagrebških velesejmih vsako pomlad in jesen razstavlja Medex kompletno paleto svojih proizvodov — letos spomladi smo dobili med drugim za Kranjsko medico zlato medaljo, medtem ko je bil eden naših najmlajših proizvodov — medeni čaj oziroma napitek proglašen za šampiona kvalitete.

Izredno pomemben je mednarodni kmetijski živilski sejem v Novem Sadu. Na tem sejmu je lani dobil kot prvi proizvod s področja čebelarstva gospodarstva sploh najvišje priznanje medtem, ko smo letos dobili ponovno pokal šampiona in to za izredno kvaliteto medu in preparatov, izdelanih iz čebeljih pridelkov.

Prvič smo se letos udeležili specializiranega kmetijsko-živilskega sejma v Gornji Radgoni, ki ima izredno perspek-

tivo razvoja in ima značaj nekakšnega novosadskega sejma v malem.

V tujini sodelujemo redno na nekaterih sejmskih prireditvah v sosednjih državah Avstriji in Italiji, in sicer v Grazu, Celovcu, Innsbrucku in na Dunaju, v Trstu, Gorici in Vidmu. Že drugič smo se letos udeležili specializiranega sejma prehrane ANUGA v mestu Köln v Zahodni Nemčiji. Na tem sejmu smo se predstavili s sortnimi medovi in z drugimi našimi proizvodi. Ta sejem, ki ga organizirajo vsako drugo leto, velja kot največji sejem te vrste na svetu. Na njem razstavljajo najbolj znani proizvajalci z vseh celin. Poleg množičnega obiska potrošnikov je sejem zanimiv za poslovne ljudi. Letos smo na našem razstavnem prostoru prodajali nekatere naše proizvode. Uspeh ni izostal, prodali smo vse, kar smo na sejem poslali, predvsem pa smo vzbudili zanimanje potrošnikov za našo delovno organizacijo in njen proizvodni program. V času sejma so se zvrstili zanimivi poslovni razgovori z možnimi partnerji iz Zvezne republike Nemčije, Avstrije, Italije, Finske, Danske, Jordanije, Japonske in drugih držav.

Za konec še namesto odgovora na vprašanje, ali so torej sejemske prireditve koristne. Prav na osnovi razgovorov v Kölnu nas je v Ljubljani obiskal predstavnik gospodarske organizacije iz Italije, ki se je temeljito seznanil z našim raziskovalnim programom in z našo proizvodnjo in pričel resno akcijo, da nekatere naše preparate uvede na italijansko tržišče.

Aleš Mižigoj, dipl. oec.

BODIMO PREVIDNI!

PROF. DR. NEŽKA SNOJ

Jesen trka na vrata in čebelje družine se z največjo naglico pripravljajo za zimo. Iz dneva v dan je vedno manj zaleženih površin, kar nam daje možnost za hitro ugotavljanje zdravja če-

belje zalege. Večina čebelarjev se te možnosti ne poslužuje in tako dopušča, da se razne bolezni zalege dodobra vgnezdijo, preden jih opazijo. Mnogi ne izkoristijo tega časa za pregled če-

belje zalege na zdravje, ampak opravi-
 jo tak pregled samo spomladi in še
 dostikrat površno. Če bi se čebelarji
 zavedali, kako pomembno je jeseni in
 seveda tudi spomladi temeljito pregle-
 dati zaležene površine in če bi se zave-
 dali, da dejansko s tema dvema pregle-
 doma, če sta temeljito opravljena, lah-
 ko bolezen odkrijemo dovolj zgodaj,
 bi takih pregledov zagotovo ne zane-
 marjali in tudi površnosti bi se pri tem
 izogibali. S tem bi si prihranili premno-
 ge sitnosti in seveda tudi škode, ki jih
 imajo zaradi boleznih zalege.

Najbolj nevarna je in največ škode
 povzroča huda gniloba čebelje zalege.
 Ta bolezen se je v zadnjih nekaj letih
 močno razširila po nekaterih območjih
 Slovenije. Razlog za tako nenaden po-
 rast boleznih je predvsem v premajhni
 skrbi za zdravje čebelje zalege. Ne sa-
 mo nekontrolirana prodaja in nakup
 čebeljih družin ali satja in satnic, tem-
 več tudi selitve na razna pasišča, kate-
 rih zdravstvenega stanja ne poznamo,
 prav tako pa tudi ne poznamo zdrav-
 stvenega stanja čebeljih družin drugih
 lastnikov, ki pasejo skupaj z nami, so
 vsekakor vzrok množičnega pojavlja-
 nja boleznih celo na področjih, kjer je
 prej sploh ni bilo, ali pa so bili le po-
 samezni primeri. Še vedno je dosti če-
 belarjev, ki prvih znamenj boleznih ne
 zasledijo in zato prepozno posumijo na
 bolezen. Mnogi zato sum boleznih prija-
 vijo šele, ko imajo okuženih že tretji-
 no, čestokrat pa celo več kot polovico
 čebeljih družin. Okužba je v takih pri-
 merih stara, vsaj pri posameznih oku-
 ženih družinah. To pomeni, da so čebe-
 larji okužbo jeseni in spomladi prezrli,
 ker niso bili temeljiti ali pa pregledov
 sploh niso opravljali.

Mnogi čebelarji se izgovarjajo, da
 bolezenskih sprememb hude gnilobe če-
 belje zalege ne poznajo. Poudarjamo da
 je sumljiva vsaka sprememba na za-
 leženi površini. Zdrava zaležena povr-
 šina (zalega na eni strani sata) je str-
 njena, celice so zaležene strnjeno dru-
 ga pri drugi, zalega pa je približno iste
 starosti. Kadar pa imamo zaleženo po-
 vršino sicer strnjeno, vendar zalega v
 njej ni približno enake starosti, govo-
 rimo o luknjičavi zalegi, ki je známe-
 nje bolehnosti čebelje zalege. Mnogi se
 tolažijo, češ saj postane zaležena povr-
 šina takšna zaradi stare ali obolele ma-
 tice. Za tako matico pa je značilno, da

ne zalega celico do celice — strnjeno
 — temveč odloži jajčece pač tam, kjer
 trenutno je. Zato v takih primerih za-
 lega ni luknjičava, temveč razmetana;
 na zaleženi površini je torej zalega raz-
 lične starosti, vmes pa so še nezaleže-
 ne celice.

Luknjičava zalega je prvo znamenje
 za boleznih zalege. Prisotna je tako dol-
 go, dokler je družina še toliko pri mo-
 čih, da lahko sproti odstranjuje vsako
 odmrlo ličinko, celico pa takoj pripravi
 za ponovno zaleganje. Ker mlada in
 zdrava matica ne trpi nezaleženih cel-
 lic v zaleženi površini, se pri priči vrne
 iz katerega koli sata in jo zaleže. Take-
 mu delu je čebelja družina kos približ-
 no mesec dni po okužbi. Po tem času
 pa začno obolele ličinke polagoma zao-
 stajati v celicah in se zato začno po-
 javljati prva znamenja, ki so značilna
 za posamezne boleznih čebelje zalege.
 V primeru, da je bila luknjičavost za-
 lege posledica okužbe s povzročitelji
 hude gnilobe čebelje zalege, je bila če-
 belja družina kužna že mesec dni. Prav
 zato pa je nujno, da smo pozorni že
 na luknjičavo zalego, ne pa šele na pr-
 va znamenja hude gnilobe čebelje zale-
 ge. Ker torej ne vemo, kaj je luknji-
 čavo zalego povzročilo, za vsak primer
 vsakokrat, ko se leta pojavi, čebeljo
 družino takoj osamimo. Osamitev če-
 belje družine pomeni, da jo pustimo
 tam kjer je, oskrbujemo pa jo ločeno
 in imamo zanjo ves čas tudi posebno
 čebelarsko orodje. Po možnosti jo oskr-
 bujemo zadnjo. Tako ukrepamo, dokler
 se ne pojavijo znamenja, ki so značil-
 na za posamezne boleznih čebelje zale-
 ge.

Kadar je luknjičava zalega nastala
 zaradi okužbe s povzročitelji hude gni-
 lobe čebelje zalege, se približno čez
 mesec dni pojavijo na pokrovčkih tem-
 ni madeži, ki so različno veliki in razli-
 nih oblik. Navadno so ob spodnjem ro-
 bu pokrova celice. Zatem se pojavijo
 ravni in ulekneni, sčasoma pa še luk-
 njičavi pokrovčki. Spremembe na ličin-
 kah lahko opazimo šele, če odstranimo
 pokrovčke. Pod njimi lahko zasledimo
 razkrojeno ličinko v obliki svetlorjave
 do temnorjave gmote, ki se lahko raz-
 vlači v dolge niti, ali pa se je gmota
 že osušila in je zato celica na videz
 prazna. V tistih primerih pa, kjer se
 ličinka ne dotika pokrovčka, ostanejo

pokrovčki nespremenjeni, kljub temu da se ličinke razkrajajo na isti način.

Sčasoma čebelja družina ne odstranjuje obolelih ličink več, zato je v zaleženih površini vedno več okuženih celic. Zaradi tega nastane razkorak med številčnostjo čebelje družine in obsegom zaleženih površin. Take čebelje družin

ne imajo večji obseg zaleženih površin, kot bi jih glede na številčnost smele imeti. To znamenje najbolj očitno izstopa v jeseni, manj pa spomladi. Še več, ko se jeseni poleže vsa zdrava zalega v satju, zaostane obolela. Zato na bolezen najlažje posumimo v tem času in posumili bomo prav zagotovo, če bomo le dovolj temeljiti pri pregledih.

ZDRAVSTVENO VARSTVO ČEBELJIH DRUŽIN

Čebelarje delavce na domu in kooperante ponovno obveščamo, da je Medex sklenil z Veterinarskim zavodom Slovenije pogodbo o dolgoročnem poslovnem sodelovanju, s katero se Medex in Zavod dogovarjata, da bo Zavod opravljal za čebelarje delavce na domu in kooperante storitve zdravstvenega varstva čebeljih družin od 1. 9. 1977 dalje brezplačno oziroma za račun Medexa.

Zavod bo opravljal laboratorijsko in terensko ugotavljanje bolezenskih stanj čebeljih družin, nudil pomoč pri preprečevanju in odpravljanju bolezenskih

stanj ter pri snovanju in urejanju novih objektov, dajal ustna telefonska in pismena pojasnila na vprašanja čebelarjev v zvezi z zdravstvenim varstvom čebeljih družin.

Vse te usluge Zavoda si lahko zagotovite, če se pismeno, telefonično ali osebno obrnete direktno na njih. Naslov zavoda je: Veterinarski zavod Slovenije, Oddelek za zdravstveno varstvo čebel, 61000 Ljubljana, Gerbičeva 60. Telefon (061) 61-664 ali 61-560. Vsakokrat navedite, da ste delavec na domu ali kooperant Medexa.

RIZIČNI SKLAD

V 9. številki Slovenskega čebelarja je bil v Biltenu Medexa objavljen predlog samoupravnega sporazuma o oblikovanju in uporabi sredstev rizičnega sklada. Rok za razpravo in pripombe je potekel konec septembra. Ker pripomb na predlog samoupravnega sporazuma ni bilo, velja objavljeni predlog kot veljaven sporazum.

Delavski svet DO Medex je na seji 29. 9. 1977 sprejel sklep, da Medex pri-

stopa k samoupravnemu sporazumu. DE Kooperacija vabi tudi čebelarje — delavce na domu in kooperante, da pristopijo k sporazumu. Prosimo, da nam to sporočite pismeno. Ko bo pristop prijavilo najmanj 10 čebelarjev, bo DE Kooperacija sklicala ustanovno skupščino. Pričakujemo in želimo, da bi k sporazumu pristopilo čim več čebelarjev, saj bo sklad koristil članom, ki bi jih prizadele elementarne ali druge nezgode.

Naši predniki so v težkih časih zavarovali svoja premoženja. Že oni so videli v zavarovanju veliko korist in prednost. Tudi mi danes to vidimo, zato si ustvarimo pogoje, da se zaščitimo, ven-

dar tako, da ne bomo izkoriščani preko razumnih mej. Dolžnost nas in zavarovalnice je, da se dogovorimo in sprejmemo pravila in splošne pogoje za zavarovanje. Čebele morajo biti zavarovane, tako kot druge dobrine, zato ne oklevajmo predolgo.

UDK 638.17

SODOBNA TEHNOLOGIJA SHRANJEVANJA IN KONZERVIRANJA ČEBELJIH PRIDELKOV

DIPL. INŽ. VERA VUKMIROVIC

Matični mleček, je izloček hipofaregealnih žlez mladih čebel, s katerimi čebele krmijo ličine in matico. Mleček vsebuje obilico fiziološko zelo pomembnih snovi, ki so potrebne slehernemu živemu organizmu (beljakovine, amino kisline, vitamine, nenasičene kisline z dvojnimi in trojnimi vezmi).

Z ozirom na sestavine, ki jih vsebuje, ga je potrebno hraniti v dobro zaprtih temnih kozarčkih iz nevtralnega stekla (po 100 do 500 g v vsaki posodi), in sicer pri znižani temperaturi 0–4 °C v hladilniku. Posebno važno je, da vse delo s pridobivanjem matičnega mlečka opravljamo z nekovinskim orodjem in priborom. Kozarčki, v katere pobiramo matični mleček, naj bodo čisti, oprani z alkoholom in seveda osušeni. Za vsak prevoz ali prenos matičnega mlečka potrebujemo hladilno torbo, v katero postavimo kozarce. Pri Medexu matični mleček stabiliziramo s stabilizatorjem, ki je patentiran in je tajnost podjetja.

Poleg medu je vosek nedvomno najpomembnejši čebelji proizvod. Čebele ga potijo iz posebnih žlez voskovic med obročki na spodnjem delu zadka v obliki majcenih snežno-belih luske. Te luske s pomočjo čeljusti pregnetejo v primerno obliko in uporabljajo kot gradbeni material. Z njim gradijo svoje satovje, z voščenimi prizidki ga pričvrščujejo na strop in stene panja, z

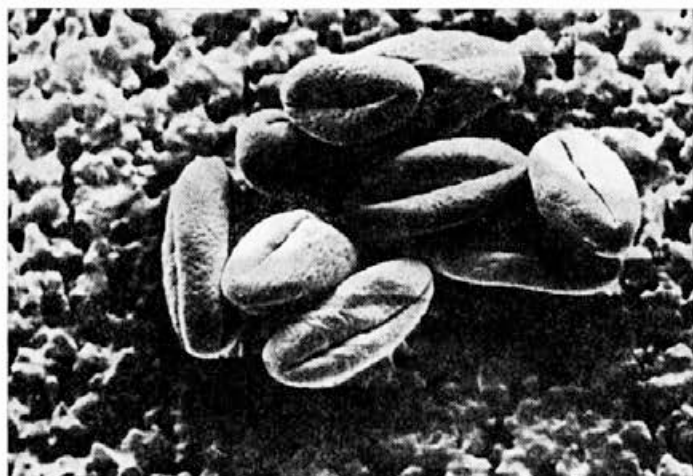
voščenimi pokroveci pa pokrivajo v sate nanaseni med ter v satih zabubljeno čebeljo zalego.

Sate, prizidke in pokrovice imenujemo s skupnim imenom voščine. Voščine zbiramo skozi vse leto z izrezovanjem, prirezovanjem ter čiščenjem satovja in prizidkov. Paziti moramo, da nam zbrane voščine ne napade vlaga, plesen ali pa voščeni molj, katerega ličinke nam lahko posebno v toplih dneh že v zelo kratkem času uničijo tudi največje zaloge voščin. Da nam voščine ne bi propadale, moramo imeti v čebelnjaku zanje poseben dobro zaprt zaboj ali sodček. Vanj spravljamo voščine, ki se nam med letom nabirajo. Spravljeno zalogo moramo od časa do časa zažveplati in tako zaščititi pred voščenim moljem. Zgrešena je domneva, da ščiti voščine že dobro zaprt zaboj, pa tako molj ne more vanj. Lahko se namreč zgodi, da vržemo v zaboj voščine, v katere je molj že zalegel svoja jajčeca. Iz teh jajčec se v zaboju izleže na stotine ličink.

Za kakovost voska moramo skrbeti pri samem zbiranju in shranjevanju voščin. Od voščenega molja napadene ali plesnive voščine dajo slabši in manj kakovostni pridelek. Enako je z voščinami, v katerih je še skisan med, cvetni prah ali celo gnila zalega.

Čisti vosek izločimo iz voščin s po-

Kostanjev cvetni prah.
Povečava 2000-krat.
Biološki inštitut —
Biotehniška fakulteta
v Ljubljani.

močjo taljenja, kuhanja ali luženja. Pridobivanje čistega voska iz voščin s kuhanjem in stiskanjem je še danes najbolj razširjeno. Pri kuhi voščin ne smemo uporabljati pločevinastih posod, ker v njih vosek počrni. Uporabljamo le emajlirano posodo, leseno prešo in leseno mešalo ter drug pribor.

Le kakovostne voščine in strokovno neoporečna kuha nam bo dala poleg največjega pridelka tudi kakovosten in polnovreden vosek, ki ga odlikuje milo dišeč vonj in zlato rumena barva. Kolobarje voska skladiščimo v hladnem, temnem prostoru.

Pridobivanje čebeljega strupa je pri nas še omejeno, čeprav so ga za zdravljenje uporabljali že stari Egipčani. Čebelji strup je prozoren, ima močan duh in grenak močan okus. Vsebuje veliko količino beljakovinskih snovi, hlapnih olj, ki isparijo pri sušenju strupa, fermente hialuronidazo, fosfolipazo in druge snovi.

Spomladi se čebelarju nobena slika ne zdi lepša, kakor pogled na čebele, ki se živahno vračajo v panj z debelimi kepicami obnožine na zadnjih nožicah. Cvetni prah je čebelam poleg medicinske osnovna hrana: v medicini dobijo predvsem ogljikove hidrate, medtem ko je cvetni prah izredno bogat z beljakovi-

nami in vitamini — te njegove sestavine pa blagodejno vplivajo na človekovo zdravje in dobro počutje.

Glede na način pridobivanja cvetni prah delimo na osmukanec, ki se nabira vosmukačih postavljenih pred vhodom v panj in na izkopanec, ki ga izkopljemo iz satov, kamor so ga čebele nanesele kot rezervo obnožinske hrane.

Pri vsakem odvzemu obnožinskih satov moramo zelo paziti, da jih bomo odvzeli šele takrat, ko je cvetni prah v njih popolnoma goden. To bomo najzanesljiveje spoznali po svetleči površini. Goden cvetni prah lahko izkopljemo takoj, ali pa ga shranimo v satih za kasnejše izkopavanje. Take sate lahko hranimo na istem mestu, kjer hranimo rezervno satovje.

Če bi hranili obnožinske sate z nezrelim cvetnim prahom ali pa take, pri katerih so medeno plast nad cvetnim prahom polizale čebele, bi se nam kmalu pokvarili, saj imajo prost dostop tako vlaga kakor tudi razne glivice oziroma trosi plesni. Najpogostejša so naslednja kvarjenja:

1. Zvodenelost, ki se ji ponavadi pridruži še bela plesen, tako da kar kipi iz celic.

2. Skisanje: v pomanjkljivo zaščiteno cvetni prah lahko prodre glivice kva-

sovke, ki povzroče kisanje. Skisan cvetni prah se v suhem prostoru posuši in se prosto usiplje iz celic.

3. Plesnivost: poleg glivic prodro v cvetni prah tudi trosi raznih plesni, posebno skisan cvetni prah rada napade zelena plesen, ki povzroči strditev cvetnega prahu.

Če cvetni prah zbiramo za prodajo, ga takoj po izkopavanju spravimo v polivinilaste vrečke, ki jih dobro zavežemo. Vrečke hranimo v hladilniku, ali pa vsaj v kletnem prostoru 10–15 °C do odpreme, s katero ne smemo odlasati.

Vse več čebelarjev pa se odloča za namestitvev osmukalcev. Zaradi načina pridobivanja osmukanca moramo biti posebno previdni, saj je tu možnost vlage zelo velika, — vlaga pa je pelodov najhujši sovražnik. Če nabrani pelod vsebuje do 20 % vode, če pa se pridružita še rosa in dež, se bo pelod hitro pokvaril. Poveča se možnost plesnivosti, ki je nevarna za človekov organizem in lahko povzroči močne krče v prebavnem traktu. Zato zbran cvetni prah ne puščamo predolgo v predalčku — ob bogatih donosih pa priporočamo dnevno pobiranje. Cvetni prah nabran z osmukači moramo čimbolje osušiti in sicer tako, da ga za nekaj dni razprostremo na gosti mreži v senčnem in suhem prostoru in to na prepihu. Med sušenjem cvetni prah večkrat premešamo, zlasti če je plast peloda debelejša.

Možnost sušenja cvetnega prahu pa je tudi v sušilnih omarah, kjer cirkulira topli zrak (T 40 °C) ali pa v posebnih napravah z infra rdečo žarnico. Infra rdeči žarki delujejo tudi globinsko v notranjost obnožine. Najbolj primerno je, če pelod razgrnemo po površini žične mreže in pustimo, da se zrači od spodaj navzgor. Debelina plasti naj bo

15 do 20 mm. S termostatom uravnamo, da se pelod ne greje preko 40 °C. Seveda pa je lahko vse bolj avtomatizirano, tako da se cvetni prah pomika z določeno hitrostjo na tekočem traku pod dvojno vrsto svetilk.

Osušen cvetni prah hranimo in odpremljamo v polivinilastih vrečkah. Le-te pa do odpreme hranimo v hladilniku, ali vsaj v temnem prostoru s kletno temperaturo 10–15 °C. Seveda pa je najbolje nabrani cvetni prah čimprej odpremiti.

In nazadnje še nekaj o propolisu, biološkem proizvodu, ki je pomemben za gospodarstvo in medicino. Osnovne surovine so raznovrstne rastlinske smole, ki jim čebele med zbiranjem in predelavo dodajajo izločke svojih žlez slinovk. Glavne sestavine so torej smole in balzami, do 30 % voska, 10 % eteričnih olj in 5 % cvetnega prahu. S tem smolastim lepilom čebele zatesnjujejo svoje prebivališče proti prepihu in mikroorganizmom.

Pri zbiranju zadelavine za odkup posvetimo vso pozornost sortiranju zadelavine, tako da shranjujemo smolo iz različnih delov panja vsako zase. Paziti moramo, da v zadelavini ni voščin, lesenih delcev, koščkov žice, mrtvih čebel, ličink moljev ali delcev papirja, ker vsi ti tujki znižujejo njeno vrednost in uporabnost. Propolisa nikoli ne smemo čistiti kemično z uporabo organskih topil (bencin in podobno) niti z ogrevanjem, ker postane tako neuporaben za predelavo.

Propolis najlažje zbiramo ob hladnem vremenu, po končani čebelarški sezoni, saj se takrat ne lepi in jo lahko lepo luščimo. Razen tega je tudi njena kvaliteta najboljša, saj so takrat v njej vse snovi, ki so jih čebele nabrale od pričetka do zaključka rastlinsko vegetacijske dobe.

Zadelavino shranjujemo razprostrto v hladnem, suhem in temnem prostoru, ali v hladilniku.

Na koncu bi rada še poudarila, da surov propolis ni primeren za žveče-

nje, ker vsebuje ostanke čebel — hitin, ki kot je znanstveno dokazano, vsebuje strupene snovi.

(S posvetovanja o sodobnem čebelarstvu 1977)

SODOBNI PROBLEMI ČEBELARSTVA

JULIJ MAYER (Nadaljevanje)

V obdobju, ko »neznani« vzroki slabijo milijone čebeljih družin ali jih kar množično uničujejo strupena sredstva, se trudijo čebelarji in njim pridruženi znanstveniki z večjim ali manjšim uspehom, da bi v svojih deželah z zakonskimi predpisi ukinili nekontrolirano in samovoljno uporabo rastlinskih zaščitnih kemijskih sredstev.

Predpogoj za uveljavitev takih zakonskih predpisov pa je, da prvič res natanko poznamo zastrupiljavni učinek v nešteti rastlinskih zaščitnih pripravkih, in v drugo, da z gotovostjo tudi dokažemo strupeno snov v mrtvih čebelah. Na žalost pa so te raziskave zelo slabo med seboj povezane in so si dostikrat naravnost nasprotujoče, tako v pogledu analize kot v pogledu mejnih strupenih količin. Poleg tega skušajo znanstveniki raznih dežel uveljavljati potrebne zakonske predpise, čeprav nimajo zadostno opremljenih laboratorijev.

Pri raziskavah naletimo vedno znova na presenečenja, kot smo to zadnje čase doživeli v Zvezni republiki Nemčiji, ko je uporaba karbaridnih izdelkov v vinogradništvu prizadela čebelarjem milijonsko škodo. Taka presenečenja bomo še nadalje doživljali, ker kemična industrija stalno izboljšuje uporabo strupov proti škodljivcem. Pri tem moramo tudi računati na popolnoma nove postopke. Trenutno potekajo poskusi, da bi škodljivce zatirali z umetno sestavljenimi snovmi, ki delujejo kakor naravni življenjski hormoni prizadetih

škodljivcev. Kdo naj sedaj natančno preizkusi nad 300 takih preparatov, ki so že v prodaji, da bi ugotovil, če res škodujejo čebelarjem, ali ki bi vplivali celo na nadnaravno razvijanje čebelje zaloge? V tem pogledu moramo napraviti popolnoma nove korake in izdelati nova navodila. Zato mislimo, da bi morala Apimondia v prvi vrsti vplivati na mednarodno koordinacijo raziskav, obenem pa tudi vplivati na tozadevno zakonodajo v posameznih deželah. Pri najboljši volji ne moremo razumeti, zakaj morajo čebelarji v manj razvitih deželah, kjer sedaj vpeljujejo sodobno kmetijsko industrializacijo in racionalizacijo, nabirati iste žalostne izkušnje, kot so jih doživljali v preteklosti čebelarji v razvitih deželah sveta.

Nihče ne dvomi, da je to izredno težka naloga, ker z mnogimi problemi zadevamo na obširne gospodarske interese, ter s tem tudi na politične in ravno zaradi tega je potrebna pomoč mednarodne čebelarske organizacije, ki bi malemu čebelarju nudila nujno potrebno pomoč.

Poleg naštetih skrbi težijo čebelarje v industrializiranih predelih v zadnjih desetletjih še novi problemi, ki jih sicer že obravnavajo po vsem svetu, pa jih doslej še niso ugodno rešili. To je vprašanje industrijskih odpadkov, ki v industrijskih pokrajinah že resno utesnujejo človeka, živali in rastline. Seznam nevarnih in škodljivih snovi sega od stroncija 90, ki ga sproščajo atomski poskusi, preko močnih strupov, kot

so svinec, arzen, žveplo, fluor in celo benzipiren, ki pospešuje rakasta obolenja, pa do navadnega prahu različnega izvora in celo do sladke odplake od proizvodnje žvečilnega gumija. Take sladke ostanke so čebele odnašale v panj in kako se je začudil čebelar, ko je v panjih našel satovje, zgrajeno iz delcev žvečilnega gumija!

Celotno zbirko problemov ob industrijskih odplakah izredno težko pregledamo, opredelimo in razčistimo, ker pri tem ugotavljamo najrazličnejše povzročitelje, od avta do atomske bombe. V mnogih primerih z lahkoto ugotovimo vzrok škode, naletimo pa tudi na primere, ko strupene snovi delujejo dolgoročno in komaj opazno. Včasih strupena snov čebeli niti ne škodi, pač pa zastruplja medičino in pelod, ki jo izloča zastrupljena rastlina. Povzročitelji takih škod so običajno velika industrijska podjetja, ki jim težko pridemo do živega. Tako se je čebelar Emil Kaspar 15 let boril, da je sodnijsko dosegel svojo pravico. Od leta 1912 do leta 1926 je tekla njegova pravda z akcijsko družbo Braubach ob Renu, ki je proizvajala svinec in srebro, ter so izpušni plini uničevali njegove čebele.

Poročila o težkih izgubah v čebeloreji industrijskih krajev so znana že iz prejšnjega stoletja. Ob rudarskih podjetjih so umirale čebele do 12 km oddaljenosti. Sledili so protesti, nato tožbe in ker so bile čistilne naprave predrage, so se podjetja odločila, da plačajo odškodnino za uničene čebele. Čebelarji so bili zadovoljni z odškodnino, so pa sami še nadalje vdihavali nevarne pline, ki so jim morale čebele!

Vendar moramo priznati, da je bilo obravnavanih malo takih primerov in se v sedanjem času skoro ne morejo več pojavljati. Toliko bolj problematične pa so postale okolice podjetij, ki kopičijo okoli sebe strupene odplake, toda trenutno ni še opaziti uničujočega vpliva pri čebelnih družinah.

Klasične primerke nam v zadnjem

času nudijo predelovalna podjetja aluminija, ki izpuščajo fluor. O tem vprašanju je kongres Apimondije že večkrat razpravljal. Dolga leta se vlečejo razprave, kakšne analitične metode naj uporabljamo, da dokažemo škodljivost izpušnih plinov. Posebno dolgo se prepirajo o vprašanju, koliko naj bi bila »normalno dovoljena« količina, kje se začenja škodljiva količina in kolikšna naj bi bila količina, ki jo še lahko toleriramo in kje se začenja nevarna količina. Da nekako pojasnimo to problematiko, podajamo nekaj navedb v številkah.

V okolici aluminijastega podjetja so nabrali 30 šopov trave in sena in v njih so ugotovili od 11 do 92 miligramov fluora na kg suhe snovi. Kot normalno smemo vzeti le 6,8 mg fluora na kg suhe snovi. Kaj naj bi bilo še dopustno za čebelo, za govedo in za človeka?

V zadnjem času z veseljem opažamo, da se v raznih panogah vključujejo strokovnjaki, da bi našli temeljit odgovor na to kočljivo vprašanje. V mnogih deželah namreč pod okriljem varstva okolja že sestavljajo sezname, ki naj bi pokazali, katera podjetja ustvarjajo nevarne odplake, v kakšni količini se te odplake grmadijo in kolikšna nevarnost za okolje leži v teh odplakah.

Vsi prizadeti pa so si edini, da je povratek k nedotaknjeni naravi zgolj utopija, s čimer priznavajo, da je le kompromisna rešitev edino možna. Naloga naslednjih let je v tem, da izdelamo natančne dogovore, jih dobro opredelimo in tudi utrdimo. V bodočnosti bodo morali poleg ekonomskih koristi odločati tudi krajevne in sociološke koristi.

Krajevne koristi pa lahko zagovarja le čebelar v imenu svojih čebelic. Te nam pomagajo, da najdemo zlato sredino k dogovorom. Kajti čebelice so odličen pokazatelj, da ne rečemo celo prave varovalke, ki takoj nakažejo najmanjšo nevarnost zastrupitve okolja. Poleg tega je čebela, kot nobena dru-

ga žuželka, sposobna z oprasovanjem cvetov ohraniti mnoge rastline, ki jim sedaj preti popolno uničenje.

Če nameravajo ljudje, tako kot povsod zatrjujejo, resnično zaščititi svo-

je okolje in ga zopet vključiti v rekreacijo, naj sprejmejo pobude delavoljnih čebelarjev, obenem pa naj tudi zaščitijo njihove čebele pred iztrebljanjem s strupenimi zaščitnimi sredstvi.

ČEBELJI KRUHEK — NARAVNI PROIZVOD VELIKE BODOČNOSTI

Čebele prinašajo pelod v panj in ga skladiščijo v satne celice. Zanimivo je, da izbirajo za to rajši celice temne barve. Največ ga najdemo v obrobni satih, nekaj malega tudi na notranjih satih ob robu zalege. Kadar pa je v naravi obilna pelodna paša ali, kadar čebelar omejuje zalego, utegne množina peloda celo blokirati gnezdo.

Čebele odlagajo pelodne hlebčke iz koškov naravnost v satne celice. Z glavo ga stolčemo na dno celice v kleno gmoto. V celico ga nosijo toliko časa, da jo napolnijo do 2/3.

Ta pelod je enake kakovosti, kot tisti, ki ga nabiramo v osmukalnikih. V celicah pa se pelod spreminja pod vplivom snovi, ki so jih čebele dodale pelodu iz svojih žlez. Poleg tega vpliva tudi visoka temperatura in vlaga v gnezdu, da se razvijejo posebni mikroorganizmi, ki tudi spreminjajo naravni pelod v »čebelji kruhek«, ki so mu naši predniki dali ime »obnožina«.

Pri uskladiščenju čebele ne pazijo kakšne barve je pelod. Zaradi tega trpajo v celice pelod od raznovrstnih cvetic. Če pri nabiranju peloda na cvetu ovlaži čebela pelodna zrnca z izločkom ustnih žlez, da se lažje v košku ustvarja in obdrži hlebček. Ti izločki prekvasijo nabiti pelod v celicah. Biokemični procesi preoblikujejo strukturo zrnca, da se zviša kvaliteta vsebine.

Ta sprememba polagoma doseže, da

- kaljivost pelodnih zrnec pod vplivom izločkov čebeljih žlez v dveh dneh popolnoma izgine,

- razpadejo sestavljeni sladkorji v nesestavljene sladkorje,

- majhen del nesestavljenih sladkorjev se pod vplivom fermentov spremeni v mlečno kislino,

- množina vitamina K se poveča,

- poveča se tudi možnost daljšega ohranjanja,

- prej drobna pelodna zrnca močno nabreknejo.

Vse te spremembe povzročajo, da nastane iz običajnih pelodnih zrnec v celicah dragocena obnožina ali čebelji kruhek.

Torej je čebelji kruhek naravni proizvod s kvalitativno višjo vrednostjo od peloda, ki je nastala zaradi različnih vzrokov. Najprej mešanica različnih vrst peloda. Vsebina pelodnih zrnec je postala bolj prebavljiva. Vsa snov je postala primerno kislila. Vse spremembe pa tvorijo odločujoč činitelj za ravnovesje v presnovi.

Zaradi ugodnih učinkov čebelnega kruhka na različna obolenja vzbuja pri strokovnjakih vedno večje zanimanje. Po dosedanjih ugodnih preizkusih so prišli strokovnjaki do prepričanja, da je čebelji kruhek naravni proizvod, ki zasluži največjo pozornost za uporabo v službi človekovega zdravja.

Izkopanec hranimo za apiterapevtske namene v kozarcih na hladnem. V zadnjem času pa so ugotovili, da je celo bolje, da obnožino uživamo kar v satovju zaradi posebnih snovi v vosku, ki pa doslej še niso dovolj raziskane.

Iz Apimondine brošure »Apitherapie heute«.

Prevedel Julij Mayer

ZDRAVLNI IZDELKI IZ PROPOLISA

RAZTOPINA

V hladilniku ohlajen propolis se spremeni v prah. Stehnamo ga in damo v steklen kozarec (za vlaganje), dolijemo 95 % etilni alkohol (etilalkohol) v razmerju 1 del propolisa proti 5 delom alkohola. Kozarec hermetično zapremo, močno stresamo, da se vsebina dobro premeša in pustimo stati 24 ur v temnem prostoru pri normalni temperaturi. Uredilino prefiltriramo skozi gosto bombažno krpo, dodamo še netopljive ostanke propolisa, ki jih stisnemo po filtriranju. Pustimo 12 ur v temnem prostoru pri temperaturi 8 do 12 °C, nato jo ponovno skrbno prefiltriramo skozi papirni filter in dodamo toliko 95 % etilnega alkohola, da dobimo količino alkohola kot je bila na začetku.

Namočeni propolis je temnorjava tekočina grenkega okusa. Hranimo jo v steklenicah iz barvastega stekla (oranžnega ali rjavega) pri sobni temperaturi.

EKSTRAKT (izvleček)

V laboratorijski parilnik damo 100 g propolisa v prahu in dolijemo toliko etilnega alkohola, da je sloj tekočine debel 2–3 cm. Pustimo približno 12 ur pri sobni temperaturi, nato začnemo z izparevanjem s hitrostjo 10 do 15 kapljic na minuto. Da se propolis popolnoma izloči, je potrebno 500 ml alkohola. Z ekstraktom ravnamo prav tako kot z raztopino. Ne priporočamo večjih količin propolisa za izparevanje, ker bi v tem primeru spodnji sloj surovine (propolisa) postal smolnat in topljenje se praktično konča.

TINKTURE

Pripravljamo jih z namakanjem propolisa v etilnem alkoholu. Vzamemo 1 del (utežni) propolisa in 2 dela (prostorski) alkohola. Prvotno količino tinkture dobimo z dodatkom 95 % alkohola.

Da bi prihranili surovino (propolis) napravimo še drugo ekstrakcijo, pri kateri dobimo raztopino manjše koncentracije in jo lahko uporabljamo kot in-

fuzijo. Gost ekstrakt dobimo z izparevanjem v izparilniku, vse dokler njegova vlažnost ni višja od 25 %. Suh ekstrakt dobimo iz gostega ekstrakta s sušenjem v izparilniku, vse dokler njegova vlažnost ni nižja od 5 %.

Ekstrakti so temnorjave ali črnorjave barve, odvisno od gostote. Hranimo jih v steklenih posodah na temnem prostoru. Služijo za pripravo infuzij in drugih zdravilnih pripravkov.

POMADA, MAZILO

Emulzijo dobimo z dodajanjem očiščenega propolisa eni od bazičnih snovi: vazelinsko olje, vazelinska mast v katero vmešamo določen odstotek lanolina, ki ima vlogo emulgatorja (snov, ki pospešuje pripravo emulzije).

Sestavine:	Koncentracija pomade:		
	1 %	2 %	5 %
Gost ekstrakt propolisa	1	2	5
Vazelin (v gramih)	90	90	80
Lanolin (v gramih)	10	10	15

V lanolin postopoma vmešamo gost ekstrakt propolisa in ga stremo, da dobimo homogeno zmes. V majhnih količinah dodajamo bazično snov in pri tem zmesi ne prenehamo gnesti.

Propolisovo mazilo iz vazelina je homogena gosta krema, rumene barve in prijetnega vonja.

Propolisovo mazilo iz masti sončnice je gosta tekočina rumene barve. Mazila hranimo v steklenicah na hladnem in temnem prostoru.

PROPOLISATI

Potrebujemo vazelin ali vazelinsko maslo z različnim odstotkom lanolina. Na 100 g bazične snovi vzamemo 10 ml propolisove infuzije (z 20 % suhe snovi). Raztopljeni bazični snovi dodamo propolisovo infuzijo, vse skupaj segrevamo do vretja v pari ali vreli vodi. Propolisat nalijemo v stekleničke. Uporabljamo ohlajenega. Na pogled je prav takšen kot propolisova emulzija.

PASTE

Zmešamo enake količine vazelinke masti in propolisa v prahu. Dobimo homogeno kremo, rumenozelene barve in aromatičnega vonja.

POMADE, MAZILA IZ EKSTRAKTOV

Pripravimo iz bazičnih snovi kot so lanolin plus vazelin (1/10), mast sončnice ali surovo maslo.

Bazično snov raztopimo s segreva-

njem v pari ali vreli vodi pri 95°C. Nato dodamo zaželeno količino propolisa v prahu (10 do 20 g na 100 g bazične snovi).

Ekstrakcija propolisa se izvrši medtem ko zmes gnetemo 15 do 30 minut pri 95°C. Dobljeno snov prefiltriramo skozi dvojno gazo in ohladimo.

Avtorja: V. P. Kivalkina, A. A. Barskov

Prevedla: Tilka Jamnik

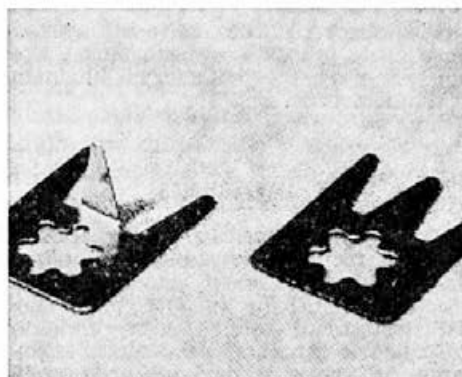
NOV PRAKTIČNI ČEBELARSKI PRIPOMOČEK

V Zahodni Nemčiji so v vzrejo matice vpeljali nov res praktični pripomoček. To je mala ploščica iz tanke pločevine s tremi trikotnimi roglji. Ob uporabi se srednji zobec pravokotno upogne navzdol. V sredini ploščice je izsekan šesterokotnik, skozi katerega potisnemo dno (9 mm) matičnega lončka-nastavka, ki smo ga sami izoblikovali in raztopljenega voska. Da je bodoči matičnik dobro pritrjen na ploščico, podstavimo pod njo primeren krogec plastike in ju z raztopljenim voskom spojimo.

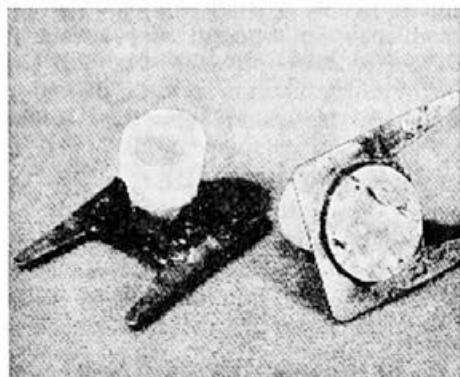
Za pripravo narejencev oslabijo več močnih družin in s tem brzda rojilni nagon. To delo opravljajo na paši oljne repice. V prazno naklado z dnom vložijo ob robu satnik z obilico peloda, sledijo

samo satniki s pokrito zalego in tudi taki z močno razvitimi žerkami, ki so tik pred prekrivanjem. Na zadnje mesto postavijo močno meden satnik. Razume se, da so v sredini pustili presledek, kamor pozneje vložijo satnik z matičniki.

Ta satnik je bil že vključen v gnezdo in so ga čebele že očistile in pripravile za zaleganje. Nič ne de, če ga je matica že začela zalegati. Za vzrejo matic ga pripravijo tako, da smotrno napravijo na vsaki strani po 8 prostorčkov za bodoče matičnike. V ta namen razderejo celice do satnice v obliki trikotnika. Zgornja stranica je vodoravna in dolga nekako 4 cm, drugi dve segata poševno navzdol, da nastane dovolj velik prostor za dorasel matičnik.

Ploščica z rogljički, s katerimi se pritrdi na sat.

Ploščica z matičnim lončkom.

V matične lončke-začetke, pritrjene na trizob, presadijo enodnevnne žerke iz najboljšega plemenjaka in jih z dvema zobcema pritrdijo v prostorček, pripravljen v ta namen. Tretji zobec varuje bodoči matičnik, da ga ne prilepijo k satniku.

Kadar so matičniki pokriti, jih tik pred rojstvom matice izrujejo iz satnika in presadijo v narejence.

Po članku v Die neue Bienenzucht 6/77.

Priredil Julij Mayer

POVEZAVA ČEBELARJEV JE NUJNA TUDI V FRANCJI

Ze nekaj let opazamo v Franciji na eni strani nenaklonjenost do čebel, na drugi strani pa pretirano navdušenje nad njimi. To se zdi nasprotujoče, toda v resnici ni.

Majhni družinski čebelnjaki izginjajo. Na splošno mladi ne marajo čebel. Starši so se ukvarjali s čebelami, po njihovi smrti ali pa, ko obnemorejo za delo, pa je čebelnjak zapuščen in propada. Škoda je dvojna: opravevanje sadnega drevja in drugih rastlin je brez čebel zelo slabo in drugič, družina je prikrajšana za med, to naravno bogato živilo. Kljub temu si nekateri mladi, potem ko opustijo čebelarjenje v deblu ali v košu, kakor so to počeli njihovi očetje, v bližini kmetije uredijo majhne čebelnjake z modernimi panji. To store bodisi iz lastnega nagnjenja do čebel bodisi po nasvetu čebelarskih veteranov in z njihovo pomočjo. Nujno je, da takšen čebelar pristopi s čebelarskemu društvu, kjer pridobi vsaj osnovno znanje za delo s čebelami. Majhni zanemarjeni čebelnjaki predstavljajo določeno nevarnost za čebelarje v okolici zaradi bolezni, ki se v njem lahko pojavijo, ki pa jih lastnik čebelnjaka ne odkrije in ne zdravi. Čebelarski veterani oziroma čebelarska društva bi morala vedeti za vse takšne majhne čebelnjake. Vendar bodimo pravični in priznajmo, da so tudi polprofesionalni čebelarji včasih premalo disciplinirani in ne poznajo solidarnosti do

svojih kolegov, kar na noben način ni opravičljivo.

Nasprotno pa v Franciji že nekaj let opazamo veliko navdušenje za čebelarjenje, delno pri podeželskem prebivalstvu, še pogostejše pa pri mestnem: nekateri se lotijo čebelarjenja, da bi počasi zamenjali svoj poklic: nekateri, da bi poživili svoje počitniške hišice in tako obenem svoje počitnice; nekateri spet, da bi si pripravili delo za čas upokojitve in tako združili prijetno s koristnim. Primeri so različni, toda številni. Mislim, da se moramo tega veseliti, kajti francosko čebelarstvo danes ne more več zadovoljevati potreb po medu in tudi zato, ker je čebelarstvo v vseh pogledih zanimiva dejavnost. Vendar imajo začetniki velike težave, ne toliko zaradi pomanjkanja teoretičnega znanja kot zaradi pomanjkanja prakse. V tem poklicu so možna številna nakučja: različne bolezni čebel, zaradi katerih je čebelnjak hitro zdesetkan, slabe letine, visoke cene panjev in čebelarskega orodja, težave z opravljanjem čebel, slaba prodaja medu itd. Začetniku, ki se namerava lotiti čebelarjenja, je torej potrebno svetovati previdnost. Začne naj na malo in naj se postopoma razvija, nikakor naj ne vloži že takoj na začetku velikih vsot. Da se izogne nevarnosti, naj kupi panje daleč od kraja, kjer želi postaviti svoj čebelnjak. Če prenese panje s 300 m nadmorske višine na 1200 m, potem tve-

ga, da v začetku pridelka sploh ne bo, ker čebele še ne bodo navajene na novo podnebje, pa naj so bile družine ob nakupu še tako živahne. Pred nakupom je treba preveriti zdravstveno stanje čebeljih družin. Da je delo lažje, naj bodo panji standardnih mer. Lahko bi navedli še mnogo drugih nasvetov, toda vsak se mora učiti na svoji koži (na svoje stroške). Neuspehi izobliku-

jejo čebelarja prav tako kot uspehi. Mnogo uspeha vsem ljubiteljem čebel in ne izgubite poguma ob nekaj neizogibnih pikih čebel ali slabši letini, kajti vse to spada k čebelarskemu poklicu.

Avtor: G. Barthelemy
Revue française d'apiculture,
september 1977
Prevedla: Tilka Jamnik

PRAKTIČNO TEHTANJE PANJEV

V Zahodni Nemčiji so navadne tehtnice na vzmet preuredili za praktično tehtanje nakladnih panjev. Na kavelj je pritrjena primerna letvica, ki jo zasidramo pod dno panja. Nato s tehtnico dvigujemo na tej strani toliko časa, da je panj razločno naslonjen le na sprednji rob. Kazalec sedaj kaže polovico panjeve teže. Isti panj tehtamo na enak način še z druge strani. Vsota obeh tehtanj predstavlja natančno težo panja.

Drugi praktik pa je na tehtnico še namestil pripomoček, ki utrdi doseženo težo. To je nekako 2 cm širok pas iz tanke pločevine odpadne embalaže, ki seže na obeh koncih pol cm preko širine tehtnične skale in je zapognjen navzad. Kazalec tehtnice ga porine na mesto teže in tam ostane, kadar panj spustimo na podlago. Določanje teže je olajšano.

Vsak praktičen čebelar bo v kratkem času ugotovil, kako si sam lahko olajša tehtanje panjev.

Po članku v Die neue Bienenzucht
8/77 priredil
Julij Mayer

KUPIM

dvanajst AŽ panjev na enajst satov, ali jih zamenjam za enako število AŽ panjev na deset satov. Ponudbe pošljite na naslov: Zivko M. Stanisavljevič, Beograd, Dobračina 50.

KAKO SEM SI OLAJŠAL PRENOS PANJEV Z LASTNIM IZUMOM

Nosila, ki sem si jih izdelal, so zelo enostavna, dajo se hitro sestaviti in razstaviti ter spremeniti v voziček. Uporabna so za nošenje vseh vrst panjev, kant, zabojev ali manjših sodov. Dajo se enostavno skrajšati ali podaljšati do zaželene velikosti.

Na nosila se z lahkoto pritrdita dve kolesi in tako so v trenutku spremenjen nav voziček, s katerim prepeljujemo kante, zaboje in sode do teže 100 kg. Voziček pride posebno v poštev pri krmljenju čebel, ko lahko prevažamo 80 l sod od panja do panja.

Nosila pri nošenju delujejo kot klešče, ki se jih natakne z vrha navzdol, brez bojazni, da bi stisk popustil pri prenosu v klanec ali dolino. Obenem se nosila uporabljajo za kozico, na katero lahko postavim 12 okvirjev; nadalje jih lahko uporabljam tudi kot udoben sedež s premičnim naslonjalom v pokončnem ali na pol ležečem položaju z naslonom za roke.

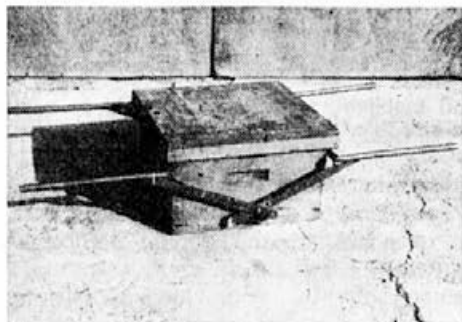
Z desko v velikosti 60×35 cm, ki se jo natakne na prednji del stola, je ta dopolnjen z mizico, kateri se tudi lahko spreminja naklon.

Zložena nosila merijo $60 \times 65 \times 10$ centimetrov, izdelana pa so iz kovin-

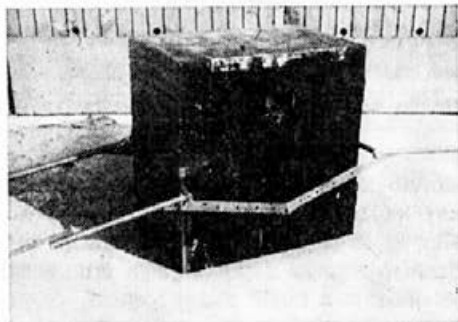
skih cevi, ki so povezane le s ploščatim železom.

Moje čebelarjenje se je začelo pred dobrimi 50 leti. V sosednji vasi je bil čebelar z nekaj kranjiči, kjer sem bil stalen gost. Moja želja po čebelah je bila velika, kar je opazil tudi moj oče. Komaj sem dopolnil 10. leto mi je oče kupil dva kranjiča s čebelami in tako sem postal mali čebelar. Iz leto v leto so se mi družine množile, predno pa sem odšel k vojakom sem imel že 40 družin. Stari oče mi je preskrbel knjigo o čebelah, ki jo je izdala Mohorjeva družba z naslovom »Umni čebelar«.

Že leta 1947, kmalu po demobilizaciji, sem ponovno začel čebelariti v Kočevju, kjer sem se zaposlil. Od takrat čebelarim vsa leta in imam ca. 40 do 45 AŽ panjev. Paša je tu slaba in uvidel sem, da je nujno čebele prevažati. Vedno pa je bil problem kako panje hitro razložiti in jih zopet postaviti na mesto v zložljiv čebelnjak na pasišču. Včasih je bilo nujno panje prenesti nekoliko dalje, ker s kamionom ni bilo mogoče priti prav do stojišča. Pri prenašanju panjev smo si največ pomagali s primitivnimi nosili sestavljenimi iz dveh le-

Nosilo in LR panj.

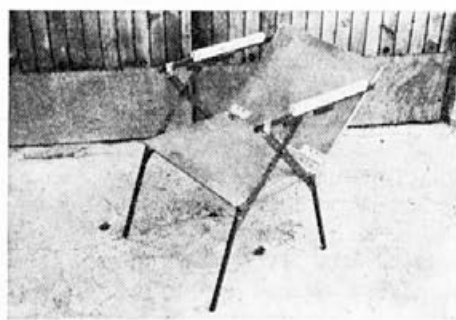
Nosilo in AŽ panj.

Nosilo, spremenjeno v samokolnico.

Nosilo, spremenjeno v kozico

Stol z mizico in brez nje.

Nosila bodo razstavljeni na razstavi v Polju pri Ljubljani, zato vabimo vse, ki se zanje zanimajo, da jo obiščejo.

skovih kolov in prečk. Sedaj pa že nekaj let uporabljam zgoraj opisana nosila, ki so mi v veliko pomoč in mi prihranijo mnogo nepotrebnega truda, saj je nošenje z nosili sedaj igrača.

S tem prispevkom želim pomagati čebelarjem prevaževalcem in nepreva-

ževalcem, kakor tudi nečebelarjem oziroma ostalim, saj si bi marsikdo s takšnimi nosili izredno olajšal delo, tako kot sem si ga jaz.

KUK ANTON,
61330 KOČEVJE
Rudarsko naselje 23

PROPOLIS — ZDRAVILO JUTRIŠNJEGA DNE

V zadnjem času smo dobili kar dve edinstveni knjigi, ki govorita o čebeljih pridelkih v zdravstvu in sicer eno v prevodu »Čebele in zdravje« Edmunda Heralda, ter izvirno delo našega domačega avtorja Mitja Vošnjaka »Propolis — zdravilo jutrišnjega dne«. Obe knjigi sta pisani za širšo javnost. Med tem ko prva posreduje dobro podprto, v tekočem slogu in sočnem jezikovnem prevodu pomen medu in cvetnega prahu za človekovo prehrano in zdravje, pa nas druga popelje v svet zdelavine ali propolisa.

Avtor Mitja Vošnjak nam v svoji knjigi pričara v njemu lastni literarni obliki, v lepem in prijetnem pripovedovanju svet porabnosti in zdravilne učinkovitosti zdelavine. Ni to zgodba ali bajka, kakor sam pravi že na začetku knjige, ampak so to na svojstven in privlačen način opisane osebne izkušnje in podkrepljeni primeri strokovnih delavcev o zdravljenju s to čudovito snovjo in to res na način, da te branje drži v stalni napetosti, dokler knjige ne prebereš do konca.

Če smo na začetku rekli, da je knjiga namenjena širši javnosti bralcev, se vsiljuje vprašanje, ali je knjiga in koliko je po svoji vsebini uporabna in koristna tudi za čebelarje, ki so — eni bolj, drugi zopet manj — že seznanjeni s tem dragocenim čebeljim pridelkom?

Najprej moramo poudariti, da so naši čebelarji imeli priliko v novejšem času prebrati nekaj sestavkov o propolisu v svojem glasilu in to v glavnem na podlagi izsledkov in dognanj v tujini. Nekateri tudi že nekaj časa s pridom koristijo zdelavino v zdravilne namene. Večina pa le ne ve, da je v panju, poleg medu, dragocena zdravilna snov,

ali kakor pravi prav avtor, da je »panj najstarejša tovarna zdravil in najodobnejša lekarna«. Žal pa je pri večini čebelarjev ta snov še neizkoriščena in ostaja še neizrabljena v panjih. Res, da avtor v svoji knjigi ne pripoveduje in ne poučuje čebelarja o izvoru zdelavine, kako jo je treba pridobivati v ulju, kako povečati pridelek in kako ravnati z njim, kar bi bilo za čebelarja interesantno in pomembno, ga bo pa knjiga opozorila in mu odprla pogled v panj, in ga spodbudila za koriščenje.

Avtor govori o zdravilni vrednosti propolisa in se ne spušča v strokovni in tehnični del čebelarjenja oziroma nabiranja propolisa. Kar se pa tiče zdravilne vrednosti, pa povsem upravičeno poudarja, da propolis ni in ne more biti neko univerzalno zdravilo, ki zdravi vse bolezni. To opozorilo je še posebno pomembno zategadelj, ker se je začela v zadnjem času pri nas uporabljati propolisova tinktura za vse obolelosti in bolečine; pri tem se pa pozablja, da tudi glede uporabe propolisa vlada določena zakonitost in da so tudi tu določene meje in razmerja. Med tem ko v tujini, predvsem v zahodnih deželah, že par desetletij zelo prizadevno preučujejo v znanstveno raziskovalnih ustanovah in so dosegli nepričakovane rezultate na področju kemijske sestave bioloških aktivnosti prvih v propolisu in njihovih uporabnosti ter učinkovitosti v zdravstvu, je pa pri nas uradna medicina le dolgo, predolgo molčala in dvomila o zdravilnih lastnostih, ki jih skriva propolis, kar avtor lepo prikazuje v svoji knjigi; hkrati pa spodbuja čebelarje k vse večjemu pridobivanju te snovi že danes, ne da bi čakal na jutrišnji dan. V zadnjem času pa je tudi pri nas propolis predmet resnih preuč-

vanj in uporabe v medicini. Dosedanji uspehi nas prepričujejo, da bomo kmalu nadomestili zamujeno, zakaj čas beži in najbrž ne bo pretirano verovati da bo dolgem molku sledil učinkovit jutrišnji dan. Če kdo, potem smo čebelarji z avtorjem vred optimisti, zato bomo knjigo slehernemu priporočili, predvsem še zato, ker po svoji vsebini

knjiga ne skriva komercialno propagandnih namenov.

Osem strani barvnih prilog lepo dopolnjuje in popestruje vsebino; tehnična stran knjige je brezhibna in vpliva na bralca blagodejno. Žal pa je cena knjige tolikšna, da bo treba kar precej globoko seči v žep.

Martin Mencej

»PČELARSTVO«

IN2. LUDVIK KLUN

Čebelarstva zveza SR Hrvatske je s tretjo izdajo svojega strokovnega priročnika »Pčelarstvo« prijetno presenetila čebelarsko javnost.

Urednik Josip Katalinič je znal prisluhniti potrebam in željam čebelarjev ter novim dognanjem v čebelarstvu, pa je zato drugo izdajo iz leta 1963 razširil in dopolnil. Na novo so napisana poglavja o selekciji in čebeljih pasmah, medtem ko so razširjena poglavja o medovitih rastlinah, proizvodnji matičnega mlečka, cvetnega prahu in propolisa.

Knjigo so napisali poleg urednika naslednji čebelarski strokovnjaki in praktiki: Josip Belčič, Dragutin Loc, Stevo Lončarevič, Lovro Paradin, Filip Šimič in dr. Ivo Tomašec. Avtorji so na 648 straneh podali celovit pregled čebelarske teorije in prakse, ki ga nazorno do-

poljuje 289 črno-belih slik in risb, poleg teh pa še 40 slik v barvah, ki prikazujejo čebelje gnezdo, medovite rastline, čebelnjake in panjske končnice naših kranjčev.

V uvodu knjige je podana kratka zgodovina čebelarjenja v svetu in pri nas. Življenju čebel je odmerjenih 120 strani. Zelo podrobno so prikazane medovite in pelodne rastline (54 strani). Največ prostora je odmerjeno čebelarjenju. Na 391 straneh je prikazano čebelarjenje v nakladnih in listovnih panjih ter razna čebelarska opravila, pripomočki in naprave. Sledi poglavje o opravevanju, ki je napisano na novo in poglavje o boleznih čebel in njihovih škodljivcih.

Knjiga stane 250 din, pri naročilu 10 in več knjig pa je 20 % popusta.

S KNJIŽNE POLICE

Svetovna čebelarska organizacija Apimondia je izdala v 5 svetovnih jezikih knjigo o Proizvodih čebelne družine za prehrano, zdravje in kozmetiko.

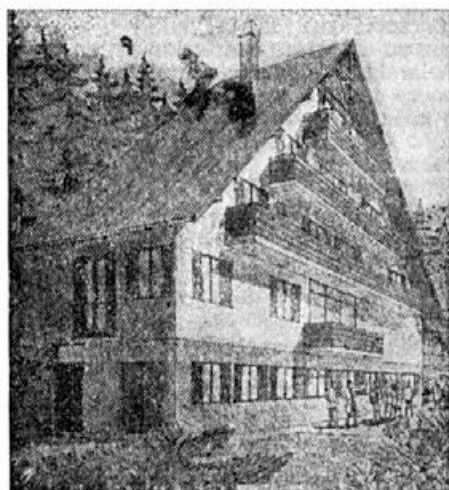
Knjiga obravnava v prvem delu potek simpozija v Madridu leta 1974, njegove diskusije in zaključke ter poročila o posimpozijem delu.

Drugi del pa je posvečen izključno razpravam o pridobivanju čebelnih proizvodov in njihove uporabe. Izredno zanimivi so podatki o uporabi medu, voska in tudi zadelavine od pradavnih časov pa do danes (referat g. Folcha iz Španije). Več referatov se ukvarja z načrtno uporabo medu v prehrani dojenčkov ter o njegovem aktivnem učinku v zdravstvu. Vosek igra že važno

vlogo v kozmetiki in farmaceutiki. Iz črpnih referatov poročajo o uporabi peloda tako v preventivi kot v zdravstvu in posebej še v kozmetiki. Temeljite razprave o uporabi čebeljega strupa v zdravilstvu potrjujejo njegove uspešne zdravilne lastnosti. Posebno temeljite raziskave pa veljajo zadelavini ali propolisu. Ta čebelni proizvod niso strokovnjaki šele v zadnjih letih vključili v raziskave, dasi ga čebele kot zaščito uporabljajo že milijone let. Njegovi ugodni učinki si naglo utirajo pot v zdravilstvo in kozmetiko.

Zaradi aktualnosti snovi opozarjam na knjigo v prvi vrsti čebelarje zdravnike, ki bi pomagali vpeljati preizkušene preparate iz čebelnih proizvodov.

Julij Mayer

Ivan Mihevc iz Ljubljane
Čebelarska družina Barje
Darovalcem iskrena hvala!

din
1.000
3.000

PRISPEVKI ZA ČIC

Člani čebelarske družine Maribor—
Tabor, in sicer:

Jože Hribar	250 din
Jakob Ciglar	100 din
Franc Farazin	100 din
Evald Pirš	100 din
Franc Pirš	100 din
Ivan Valdhiter	100 din
Jakob Visočnik	100 din
Anton Omulec	100 din
Roman Blassin	50 din
Ilija Kavrljia	50 din
Rudi Štampar	50 din
Ivan Štegl	50 din
Ignac Sitar	50 din
Tone Lazar	50 din
Branko Bizjak	50 din
Franc Mlakar	30 din
Skupaj	1.390 din

S SEJE IZVRŠNEGA ODBORA ZČDS

Seja je bila v soboto, dne 15. oktobra 1977, ob deveti uri, v prostorih ZČDS v Ljubljani. Na seji je bilo sprejetih nekaj pomembnih sklepov, ki bodo zanimivi tudi za naše čebelarje.

Delegati so razpravljali o reorganizaciji in sprejeli sklep, da bodo bazenska posvetovanja med 20. novembrom in 15. decembrom 1977 za posamezna območja, na katerih bodo razpravljali o organizacijskih in drugih problemih (registracija itd.) terenskih organizacij. Bazenska posvetovanja se bodo vršila po predhodno izdelanem programu. Delegati so prav tako načeli vprašanje dotoka sredstev za ČIC in ugotovili, da bo potrebno akcijo zbiranja sredstev poživiti v času občnih zborov po družinah.

Delegati so pregledali tudi finančni obračun za devet mesecev in predlog finančnega načrta za 1978. leto. Po pregledu poročila in plana so sprejeli soglasno sklep, da zaradi povečanja cen materiala, tiskarski in drugih uslug, kakor tudi vseh ostalih stroškov, znaša članarina ZČDS za 1978. leto 200 din. Prispevek za tiskovni sklad, pa ostane nespremenjen.

Delegati so razpravljali tudi o organizaciji proslave osemdesetletnice ZČDS in sprejeli sklep, da bo proslava konec januarja 1978 na katero bodo poslala društva delegate in prapore. Prav tako bodo vse prireditve v letu 1978 posvečene osemdesetletnici obstoja Zveze čebelarskih društev Slovenije.

O vseh važnih sklepih bodo obveščena društva tudi s posebno okrožnico.

VINKO TRČEK

Spet smo ljubljanski čebelarji izgubili prijatelja, ki je za vedno odšel iz naših vrst, za njim pa je ostala vrzel, ki nas bo spominjala, da tovariša Vinka Trčka ni več med nami. Od nje ga smo se poslovili dne 28. 4. 1977 na Zalah.

Svojo življenjsko pot je začel pred 71 leti v številni kmečki družini v Kladnju nad Gorenjo vasjo, v Poljanski dolini. Po končani osnovni šoli se je podal na pot, ki se je končala v Ljubljani. Tu se je izučil pekarske obrti in si pozneje ustvaril tudi svoj dom. Kljub trdnemu večinoma nočnemu delu, se je že v mladih letih posvetil tudi čebelarstvu. Za mentorje si je izbral izkušene čebelarje v takratni ljubljanski čebelarski organizaciji, katere član je postal tudi sam. Skrbno je prisluhnil prvim čebelarskim nasvetom, da bi čimgloblje prodrli v tedaj še neznano mu učenost, ki se ji je posvetil z vso ljubeznijo in navdušenjem mladega ljubitelja čebelarstva. To delo pa je z vso vnemo nadaljeval tudi v povojnih letih, saj ga najdemo med prvimi organizatorji Čebelarske družine Ljubljana. Velik del svojega dela v čebelarski organizaciji je posvetil mladini. Svoje znanje je razdal predvsem mladim čebelarjem, saj mu je bilo delo z mladino še posebno v veselje. Za mladino je imel izreden posluš in jo je znal privabiti v čebelarske vrste. Tudi med starejšimi člani je imel ugled in spoštovanje. To smo mu ljubljanski čebelarji izkazali s tem, da smo mu vrsto let zaupali mesto v upravnem odboru naše čebelarske družine, zadnji dve mandatni dobi pa je bil tudi predsednik upravnega odbora. V času, ko je bil predsednik je bila ena njegovih glavnih nalog, ki si jih je zadal, da naša čebelarska družina razvije svoj prapor. Ta cilj je tov. Trček tudi dosegel, vendar slovesnosti ob razvitju prapora ni prisostvoval, ker ga je že prehitela zahrbtna bolezen, kateri je nekaj mesecev zatem tudi podlegel.

Za svoje neumorno delo je bil tov. Trček odlikovan z redom Antona Janše III. stopnje. Tovariša Vinka ni več med nami, za njim pa je ostal živ spo-

min na vestnega čebelarja in neumornega sodelavca, ki je veliko prispeval k razvoju naše čebelarske družine in čebelarske organizacije nasploh. Vsi, ki smo ga poznali in delali z njim, ga bomo ohranili v trajnem spominu.

Čebelarska družina Ljubljana

MAKS PIRNAT

Dne 5. 3. 1977 je umrl naš dolgoletni član tov. Maks Pirnat.

Čeprav smo vedeli za težko neozdravljivo bolezen našega čebelarskega tovariša, nas je nenadna smrt globoko prizadela, predvsem zato, ker sta ga dva kolega-čebelarja obiskala v bol-

nišnici dva dni pred smrtjo in je še kazal veselje do dela in čebelarjenja.

Pokojni Maks se je rodil 11. 10. 1903 v Krtini. Bil je kmečki sin iz rodbine Pirnat, ki je znana po vsej moravški dolini po dobrih čebelarjih. Čebelaril je v Domžalah, kjer si je zgradil tudi svoj dom.

Pokojni Maks je začel čebelariti že s trinajstimi leti, bil je član čebelarske družine v Krtini že pred drugo svetovno vojno, po vojni se je zopet včlanil v družino Domžale. Bil je vesten in marljiv čebelar, pomagal je mladini pri čebelarjenju z nasveti in delom, saj se je velikokrat spomnil kakšne težave je imel v svoji mladosti s čebelarjenjem kot začetnik. Bil je zvest naročnik Slovenskega čebelarja, katerega je vestno prebiral posebno v zadnjih letih svojega življenja, ker mu bolezen ni dopuščala, da bi se sestal s čebelarji na družinskih sestankih.

Za njegovo vstrajnost in zvestobo pri čebelarjenju ter za sodelovanje z mladino je kljub svoji boleznii prejel odlikovanje III. stopnje Antona Janše.

Na njegovi zadnji poti so ga spremljali tovariši-čebelarji z društvenim praporom za katerega je tudi sam prispeval z zlatim žebljom.

Dragi MAKS, ostal nam boš v najlepšem spominu. Počivaj v miru v domači zemlji!

UO čebelarske družine
Domžale

LEOPOLD RUČIGAJ

V 69. letu starosti je dne 6. 11. 1976 umrl naš dolgoletni član Leopold Ručigaj iz Dobena pri Mengšu.

Čebelariti je začel že v otroških letih z AŽ panji na svojem domu na Dobenu, s svojim bratom Stanetom. Bil je tudi prevaževalec.

Pokojni Polde je bil znan Dobenčan, poznali smo ga kot krajevnega zgodovinarja, saj je znal pripovedovati o mnogih stvareh, ki so se dogajale v bližnjih krajih. V drugi svetovni vojni se je pridružil tistim, ki so se uprli okupatorju, leta 1943 se je aktivno vključil v NOB.

Bil je med prvimi člani našega društva, saj je bil eden tistih članov-čebelarjev, ki je po osvoboditvi sodeloval pri ustanovitvi našega društva Kamnik-Domžale, ter čebelarke družine v Domžalah.

Dolga leta je bil tudi odbornik v društvu in čebelarški družini. Vseskozi je bil marljiv član-odbornik in je dosti pomagal pri napredku čebelarstva in društva. Sodeloval in prispeval je pri nabavi društvenega prapora, kateri ga je spremljal s kolegi-čebelarji pri njegovih zadnjih poti.

Za njegovo vestno delo v društvu in pri čebelarjenju in razvoju čebelarstva ga je društvo odlikovalo s III. stopnjo odlikovanja Antona Janše.

Dragi Leopold, vsi tvoji sodelavci-čebelarji se ti prav iskreno zahvalujemo za ves tvoj trud, za nasvete in tvojo veselo dobro voljo in se te bomo vedno spominjali.

Naj ti bo lahka slovenska zemlja!
UO čebelarke družine
Domžale

IVAN LIPIČNIK

Dne 25. marca 1977 smo se čebelarji Čebelarke družine Celje za vedno poslovili od našega člana Ivana Lipičnika iz Lopate pri Celju. K večnemu počitku smo ga položili v njegovem rojstnem kraju v Šmartnem v Rožni dolini.

Pred 69 leti mu je tekla zibel v Rožni dolini. Svojemu rojstnemu kraju je

ostal vedno zvest. Starša sta mu bila svetel vzgled pri delu in v ljubezni do domače grude.

Že v rani mladosti je moral okusiti težave življenja. Vedno je že našel čas za prosvetno, športno in društveno delo v Šmartnem v Rožni dolini. Po poklicu gradbeni tehnik je služboval nazadnje pri Cestnem podjetju Celje.

Kot zaveden Slovenec je moral kaj kmalu okusiti tegobe okupacije. Bil je odgnan v zloglasne celjske zapore, v Maribor, na Borl, in preseljen naprej v Karlovac, kjer je preživel vojno.

Kruto je spoznanje, da se je pretrgala nit človeku, s katerim smo tako rekoč še včeraj skupaj delali, uživali bogastvo narave in odkrivali njene skrivnosti ter snovali razvoj naše čebelarke bratovščine. Zal nam ni bilo dano, da bit udi v bodoče delili z Ivanom radosti uspehov in skupno premagovali težave.

Čebelaril je od leta 1923, ko ga je za čebele navdušil njegov oče. Znal je v svojih zrelih letih prisluhniti čudovitemu skrivnostnemu življenju čebel, saj je veliko čital.

Pred nedavnim si je postavil nov čebelnjak in čebelaril največ s 35 panji z mislijo, da bo jesen svojega življenja preživel ob čebelicah, svojih ljubljenuh.

Njegovo delo ob čebelah bo nadaljeval njegov zet Jože, ki se je dela lotil z veliko vnemo.

Da bi svojo starost preživel v miru med svojimi, si je zgradil tudi svoj dom v cvetju in zelenju na Lopati pri Celju. Vendar mu je kruta bolezen preprečila, da bi v miru užival sadove svojega dela.

Kljub temu je do zadnjega z njemu lastno vztrajnostjo in vestnostjo, ki sta ga spremljali vse življenje in krasiли njegovo značaj, opravljal delo tudi v društvenih vrstah.

Sleherno slovo je težko, ob smrti tovariša in prijatelja pa je najtežje, je bolečina, ki nam stiska srce. Naše misli pa so posvečene tebi, dragi Ivan, ko se zavedamo, da si za vedno odšel od nas. Kot svetel vzgled delovnega človeka in blagega tovariša nam boš ostal v najdražjem spominu.

Hvala ti za vse, za pomembna in plemenita dejanja, ki jih zapuščas za seboj.

Mirno počivaj v domači zemlji!

Čebelarke družina Celje

LEOPOLD JEZERSEK

Po dolgotrajni bolezni nas je 5. 1. 1977 presenetila vest, da je za vedno zatisnil oči naš dolgoletni član Leopold. Rodil se je 10. 12. 1906. Svojo mladost je preživel pri starših na kmetiji. Čebelariti je začel že pred vojno. Čebelarjenje mu je bilo le konjiček, tako da ni presegel števila desetih panjev, a kljub

temu je bil vester do društva in do čebelic. Vojna leta je preživel kot zavezen Slovenec zato mu ni bilo prizaneseno. Vojna mu je pustila tudi prve znake bolezni, ki ga je spremljala do groba. Bolezen ga je premagala, kljub temu, da je imel veliko volje do življenja in čebelic. Bil je prizadeven kmet in član naše čebelarke organizacije.

Kmetijo in njegove čebelice pa bo še naprej oskrboval njegov sin Milan, tako da se tradicija čebelarjenja pri družini Jezeršek ne bo pretrgala.

Čebelarška družina Sovodenj

REPUBLIŠKA VETERINARSKA UPRAVA SPOROČA O STANJU ČEBELJIH KUŽNIH BOLEZNI ZA ČAS OD 15. DO 31. 9. 1977

PRŠIČAVOST: V občini Domžale v 1 čebelnjaku /Kumpolje/, Grosuplje v 1, Kamnik v 1, Koper v 2 /Marezige, Hrastovlje/, Ljubljana v 14 /Sentvid, Hruševo, Planina, Sentjakob, Vodice, Presarje, Hrastenica, Polhov Gradec, Notranje Gorice/, Postojna v 1 /Trnje/, Sežana v 2 /Hruševica, Kreplje/, Slovenska Bistrica v 1, Slovenj Gradec v 2 /Mislinja, Podgorje/, Trebnje v 5.

KUGA ČEBELJE ZALEGE: V občini Koper v 2 čebelnjaki /Dekani/, Ljubljana v 7 /Petelinje, Črnuče, Tomišelj, Vrhovci, Hrušica/, Maribor v 2 /Spodnji Slemen/, Nova Gorica v 1, Zalec v 1.

OBVESTILO ČEBELARJEM

Na kostenjevo pašo v okolici Besnice SOB Ljubljana Moste-Polje je pripeljal neznan čebelar na pašo svoje čebele okužene s hudo gnilobo čebelje zalege. Do sedaj smo ugotovili okužbo s hudo gnilobo v petih čebelnjaki. Zaradi okužbe je za čebeljo pašo zaprto območje med Besnico-Hrušico in območje pod Krimom.

Opozarjamo vse čebelarje, kateri so imeli svoje čebele na kostenjevi paši v krajih med Hrušico in Besnico, da v kolikor bodo vremenske razmere še dopuščale, temeljito pregledajo svoje čebele in da pri pomladanskem pregledu ponovno pregledajo čebele na hudo gnilobo ter o vsaki sumljivi zalegi takoj obvestijo pristojno inšpekcijo.

Zakon o varstvu živali pred kužnimi boleznimi, ki ogrožajo vso državo (Ur. l. SFRJ, št 43/76) določa v svojem 12. členu: če se pojavi kužna bolezen ali se pojavljajo znaki, po katerih je mogoče sumiti, da je žival zbolela ali poginila za kužno boleznijo, mora posestnik živali — lastnik to nemudoma naznani pristojnemu organu. Če lastnik živali ravna skladno z določili 12. člena citiranega zakona, mu za živali (čebele), ki je bila ubita, in za predmete, ki so bili uničeni zaradi izvršitve odrejenih ukrepov pripada odškodnina.

Če ravna čebelar v nasprotju s citiranimi zakoni, mu za uničene čebele in predmete ne pripada odškodnina, istočasno pa mu je zagrožena občutna denarna kazen.

VETERINARSKA INŠPEKCIJA